ATEITIS

Nr. 12

MĖNESINIS
MOKSLEIVIŲ
ŽURNALAS

1928 M. GRUODŽIO MĖNESIO

TURINYS

		Pusl.
1.	*St. Būdavas:* Saulėti garsai	481
2.	*P. Kapsainis:* Du broliai	481
3.	*K. Inčiūra:* Apie gerąją dalią	482
4.	*Drungaitė:* Nakties svetys	482
5.	*Pr. N.:* Sugrįžtu	483
6.	*M. Lukšys:* Ragai	484
7.	*Gr. Deledda:* Avidėje	486
8.	*Assad-Bey:* Dėl ko moterys dažosi veidus	492
9.	*Algimantas:* Ateitininkai ir mokslo pažanga	496
10.	*Matusas Sedauskas:* Pirmųjų krikščionių dvasia	499
11.	*Dr. A. Juška:* Fizinių jėgų vieningumas	501
12.	*K. Berulis:* Tautodailė	505
13.	*J. Ambrazevičius:* Jurgis Steponaitis	507
14.	*J. Steponaitis:* Curriculum vitae	512
15.	*A. Žirgulys:* Hermanas Sudermanas	515
16.	*J. B.:* Gyvulių žiemos miegas	519
17.	*M. Linkevičius:* Man gaila	521
18.	*V-t-s:*	521
19.	*Eitutė:* Eglaičių pasaka	522
20.	*J. R.* sulietuvinta: All right?	525
21.	Iš Kinų gyvenimo	528
22.	Apžvalga	531
23.	Mūsų gyvenimas	537
24.	1928 m. „Ateities“ turinys	542

„Ateities“ skaitytojams.

Nors mūsų metai nėra baigiami, dar tik pats mūsų mokslo metų vidurys, bet prisitaikindami prie pilietiškųjų metų jaučiame reikalo padėkoti visiems savo bendradarbiams. Miela mums pasveikinti ateinančiais metais ir senus mūsų skaitytojus. Dar bus džiaugsmingiau sulaukti juos po Kalėdų grįžtančius mūsų skaitymo talkininkais.

Jausdami gamtos mokslų spartų augimą, ateinančiais metais kiekvienam nuo. du sim populiarų gamtos mokslų priedą „Gamtos Draugą“ 16 pusl didumo.

Pačioje „Ateity“ gvildensim svarbesniu tempu mūsų pasaulėžvalgos klausimus, perkratysim estetinius pagrindus, duosim istorinę literatūros srovių apžvalgą: klasicizmo, romantizmo, realizmo, naturalizmo futurizmo... Nagrinėsim tautodailę ir tautosaką. Išplėsim mūsų vadų dabartinio gyvenimo apžvalgą. Artimiausiam nr. jau pasižadėję parašyt šiais klausimais: Vaidilutė lietuvių ir latvių literatūroj, Masonai ir jų organizacija, Visuomenės santvarkos apžvalga Kapitalo supratimas, Meno srovės, Liberalizmas, Sugestija, Žmogus ir gyvulys.

Redakcija.

„Ateities“ Redakcija: Kaunas, Laisvės Al. 61. Tel. 1506
„Ateities“ Administracija: Kaunas, Laisvės Al. 3 Tel. 26-76
Darbo valandos 11 — 15.

„Ateities“ kaina: Lietuvoje: metams 15 lt., pusm. 8 lt.
moksleiviams: metams 8 lt., pusm. 4 lt.
Užsieniuose: metams 20 lt., pusm. 10 lt.
Atskiras numeris – 1 lt. 75 c.

ATEITIS

Mėnesinis Moksleivių žurnalas

Nr. 12 1928 m. gruodžio mėn. XVIII

Stasius Būdavas

Saulėti garsai

Muzikos, muzikos saulę jau pina,
Ir arfa, ir fleita jau dienos pražydo;
Skamba ir skliautai, kai žemė neliūdi,
Kad paukščiai vasariai jau klony pragydo.

Kai juokiasi saulė palinkus į žemę,
Neliūski ir tu, žalio krašto sesute, —
Juk tavojo veido pražystant mes laukiam,
Juk švintam mes tavąją dainą pajutę.

Pravirpinki lūpas pataisius vainiką —
Bematant saulutė tave apkabins,
Ir tavo dejonė šiandieną dar rytą
Meilės ir džiaugsmo šaltiniais aptvins...

Žemėj pražystančią valandą laimink,
Palaimink šviesiuosius keleivius mėlynius,
Ir lūšnos tavosios pravėrusi langą,
Paleiski jaunystę — teskraido lenktynių...

Petras Kapsainis

Du broliai

Paverkie, berže, broli mano,
Paverkie!
Juk nuobodu perdien vienam svyruoti
Tam parke.

Kam klausi manęs, svyruonėli,
Ar ilgai?
Per greit, per greit šiltųjų praeities dienų
Pasilgai.

Melsvutė vasara toli, brolau,
Ten toli...
Nesykį dar paverksime viens antrą apkabinę
Kaip broliai.

Kazys Inčiūra

Apie gerąją dalią

Vis ilgėtis ir veržtis į nežinią —
juk taip gera, taip gera, bičiuli!
Nežinia mums gyvenimą gražina,
nebeslėgia kalnai tie užgulę...

Buvau Nemuno vakar pakrantėje.
Tviskajuostis puškeno ir nardės, —
man, primindamos laimę gyventąją,
Ūžė mintys širdy malonvardės.

Atsigręžk į metus tik praūžusius:
pragyventa, matyta nedaug kas,
o širdis — džiaugės, kentė ir gūžėsi,
tiek minčių raibūnėlių sulaukus.

Bėgo mintys, kaip Nemuno vandenys —
krivuliuojančios, naujos ir drąsios.
Nors nevienas jau šaipės pagandinęs,
bet, žinau: savo žvaigždę surasiu!

Nešk, dalia, išmokius veržimosi,
geležiniais šarvais apsivilkus. —
Tavy pradžią daina mano imasi,
su tavim pilkas kelias — nepilkas! —

Drungaitė

Nakties svetys

Beldžia duris.
Kas gi tai būtų?
Vėlu, naktis...
Kas dar atkliūtų?
Aš tik viena.
Kas atdarys?
Aplink juoda,
Gili naktis.
O ten duris
Beldžia tyliai
Nakties svetys.
„Ko gi bijai?“
Pagaliau taria:
„Aš noriu tik
Pasiklaust kelio.
Eikš, atdaryk!“
Bet man baugu.
Jaučiu svetys
Šaltu žvilgiu
Man užmigdys!...

Pr. N.

Sugrįžtu...

Manąją laimę
Saulės augintą
Buvo nušaldęs žiaurusis vėjas.
Manosios dienos
Buvo pavytę,
Buvo nudžiūvę manosios gėlės...

Rudenio dainos
Nykiai aidėjo,
Apgailestavo pavasarėlį,
Rožes numintas
Ir sunaikintas
Aušružei tekant anksti rytelį...

Ant aukšto kalno
Stačiau aš pilį
Ir vėjų puotai ruošiau aš dainą,
Ir audrų kauksmo
Aš prisiklausęs,
Maniau statyti juodąjį laivą.

Tik štai netyčia
Išvydau šalį,
Kur vėl suspindo mano žvaigždelė...
Ir nusileidęs
Nuo aukšto kalno,
Jai savo rankoj nešu leliją.

M. Lukšys

RAGAI

Kambary buvo tylu. Lempa bėrė stipriai spindulius. Nuo žalsvos sienos neaiškiai žvelgė dvi slaptingos akys. Vida nuo jų nusigręžė. Dabar priešais kabančioji briedžio galva sujudėjo, akys pažvelgė ir sakyte sakė:

— Yra ošiančių miškų, yra lygių laukų, yra šnerančių upių... Ten gražiomis mėnesienos naktimis aš bėgiojau, gerti eidavau. Ne viena aš buvau, mūs būdavo ir daugiau. Susieinam, susibėgam; ne vieną dieną, ne vieną vakarą, o daug daug, nežinau kiek, laiko. Nuo tada, kai pasijutau gana tvirtas kojas turinti, prasidėjo mano gyvenimas. Tada su visa mūs šeima pirmą kartą per griovius griovelius iš ošiančių eglių išėjau į lygiąją lanką. Pilkas ūkas ruožu kilo nuo žemės, šalia jo — į vieną kraštą, lyg kuo nusagstyta, žvilgėjo pieva, į antrą — ramioj ramioj prieblandoj skendo medžiai. Mes bėgome stačiai į kylančią pilkąją sieną. Staiga sustojom. Išsigandau: prieš mus gulėjo ilga ilga juosta. Jos abu galai tamsoje skendo, o prieš mus — ji žvilgėte žvilgėjo. O gražumėlis! Aukščiau galvų ir ties mumis juostoje mėnuliai švietė; mus kažkas mėgdžiojo: lenkiesi prie vandens, žiūrėk, ir vandeny lenkiasi; tik suduodi koja — vanduo sujuda, susiūbuoja, mėgdžiotojas suskyla į daug daug dalelių ir, rodos, žuvęs, bet vilnys nurimo — ir vėl tas pat. Ilgai taškęsi sugrįžom į girią. Po to ir dažniau atsilankydavom, ypač naktimis: tada būdavo gražiau ir ramiau. Tiesa, man beveik visumet būdavo ramu, bet taip sakydavo kiti. Jie kažko bijodavo. Būdavo, išbėga iš girios ir sustoja, pasidairo, pabėgėja ir vėl dairosi. Taip darydavo kiekvieną kartą, o dėl ko, aš ilgai nesupratau. Tik vieną vakarą, praėjus keleriems metams nuo pirmo atsilankymo paupy, vos spėjom kraštą girios pribėgti, pasigirdo pliaukštelėjimas. Aš sustojau. Iš už medžio šoktelėjo dvikojis ir pradėjo bėgti artyn. Aš išsigandau — dviem kojom padaro nebuvau mačiusi. Kai atgal atsigręžiau, — manųjų nebebuvo. Baimingai surikus šokau į krūmus. Dar kartą pasigirdo pliaukšelėjimas. Po to daugiau nieko nemačiau ir negirdėjau, tik ausyse ūžė, o krūmokšniai šonus plakė. Parbėgus namo nieko neberadau. Jų nesulaukus naktį viena praleidau. Po kelių dienų susirinkom. Ilgai nesupratau, kodėl mūs vienu mažiau pasidarė: ar kur išbėgęs ar paklydęs buvo, nežinojau. Nė vienas iš namų niekur nėjo ir manęs neleido. Ilgai laukę išbėgome senuoju keliu. Jau beveik pribėgome ir kraštą girios — nieko nei matyti nei girdėt. Jau ir paupys, taip seniai matytas! Greit buvom bepuolą prie vandens... O nelaimė!... Pasigirdo seniau girdėtas pliaukštelėjimas, ir aš van-

denin sukniubau. Kai atsipeikėjau, pasijutau ant kranto begulinti. Šalia manęs du dvikojai stovėjo. Mano draugų nė vieno nebuvo matyti. Bijodama, kad man ko blogo nepadarytų, pasispyriau norėdama atsikelti, bet neįstengiau — kojos buvo surištos. Pasijudinus pajutau galvoje skausmą. Tolyn labyn skaudėjo. Negalėdama pakęsti pradėjau nerimti. Dvikojai į mane žiūrėdami kalbėjo:

— Atgyja, matyt, tik pritrenkė.

— Užteks jai paupys lankyti.

Tai taręs pridėjo ką kieta man prie kaktos, ir aš apsvaigau. Dar kartą pažvelgus į upelį pravirkau. Prisiminiau viena likus ir, nežinodama, kur kiti šeimos nariai dingę, pakėliau galvą.

— Dar gyva, — pasigirdo balsas, — pribaik.

Aš sudrebėjau. Pajutau ne į geras sąlygas pakliuvus. Iš baimės kojas pradėjo trukčioti. Nežinojau, kam aš jiems reikalinga, kam jiems mano gyvybė. Ar pagailo jiems tyro upelio vandens ,ar pavydėjo laisvo, plataus girių gyvenimo, o gal keturių kojų? Ne tik aš nežinojau, ir jie nesuprato, kam aš galiu būt reikalinga. Mano galvą pakėlęs, vienas dvikojos tarė:

— Mažutė, kur ją dėsim?

— Rasim, — pratarė antras ir perkišo lazdą tarp mano kojų. Kojos išsitempė, galva nusviro, ir tamsu tamsu liko akyse.

Nežinau, kaip tat atsitiko: po kurio laiko pasijutau viena tik galva šioje sienoje bespoksanti... Seniai jau aš čia. Ir rytą ir vakarą vis į tą pačią vietą žiūrėdama ilgesy sustingau. Vienai nuodobu. Pirmiau mano nuobodžias valandas pralinksmindavo ilgi žiemos vakarai: tada sueidavo daug dvikojų... Šokdavo dainuodavo. Į juos įsižiūrėjus aš nurimdavau: prisimindavau miško gyvenimą, linksmąsias valandas ir jausdavausi lyg tarp savųjų... Taip būdavo dažnai. Tik dabar kuriam laikui viena buvau likus. Buvo labai neramu. Dabar, matydama tave ir kažko pasilgusią, jaučiau iš lygių laukų iš žalių laukų atklydusią esant. Matyt, mudvi vienoda laimė sutiko: aš seniai pražuvau, o tu dar tik žūsti...

Vida pašoko, pasitrynė akis, apsidairė. Aplink buvo tylu. Lempa ramiai švietė. Nuo sienų žalsvų spindulių apiberti graudžiomis, nemirksiančiomis akimis žvelgė briedžio ragai...

Grazia Deledda

Avidėje

Dėdė Nanneddus Fenus savo avis ganydavo Tresnuragheso[1]) apylinkėj, dviejų valandų kelio atstume nuo Nuoro, gražioje lankoje, kurioje žolė žaliuodavo iki pat birželio mėnesio. Kas dvi ar tris dienas žmona ar duktė, gražioji Manzela, pėsčios eidavo iš Muoro pas dėdę Nanneddų — nors vieną dieną pasidžiaugti saulės spinduliais ir atnešti senajam piemeniui maisto.

Paprastai abi moteriškes palydėdavo Bustianeddus, Feno šeimos jauniausias, mažutis vaikištis rudo, gražaus ir išmintingo veido, kurį visi, o ypač jo motina, vadindavo Žiogučiu. Jis jodavo, vadinas, greta jų, o jo arklys, sena žila kumelė, nedaug ką tedidesnė už patį Bustianeddą, buvo žymi Feno šeimos narys. Ji vadinos Žiogienė ir Bustianeddus savo pravardę bus gavęs iš jos.

Žiogienė ir Žiogutis beveik visą laiką praleisdavo kartu. Rytą, kai tik pradėdavo aušti, ir vakare temstant matydavai mažąjį piemenį linksmai risčia benujojant ant išmintingojo arkliuko baltu vieškeliu ir tuščiomis lankomis, kurios tiesės nuo Nuoro iki Tresnuragheso, arba akmenėtu Marrerio takeliu, kur dėdė Nanneddus nusileisdavo blogais metų laikais.

Kai Žiogutis užaugo, tėvas nebeatvykdavo į Nuorą; mažiukas jodinėdavo aplinkui, atgabendamas į kalną maisto ir paimdamas į miestą pieną, sūrius ir varškę. Susisiekdavo, žinoma, arkliuku! Jis nešiodavo balną iš juodos odos, malkas ir seną pilką skersmaišį. Žiogutis jodinėdavo puikiai ir savo taką, šalimais apaugusį dygliauogių krūmais ir sakmedžiais, būtų radęs ir miegodamas. Jei skersmaišis nebūdavo per sunkus, tai uždėdavo šaunų malkų ryšulį, o jei jų nebūdavo, tai nors porą ryšelių paparčio arba kvepiančio timiano[2]).

Taigi per porą trejetą dienų, arba kartais net visą savaitę, teta Ventura arba gražioji Manzela kopdavo į kalną pas avis — aplankyti dėdės Nanneddo ir pasigėrėti saulės spinduliais.

Su savim pasiimdavo jos siuvinių arba skalbinių, kuriuos skalbdavo per ganyklą tekančiame upelyje. Neseniai teta Ventura išpureno kąsnelį žemės, apsodino jį bulvėmis ir aptaisė sienele pupų ir aukso obuolių, kuriuos su dideliu vargu išaugindavo.

Tarpais moteriškės kalne praleisdavo ir naktį, nes kai teta Ventura atsidėjo sodininkystei, reikėjo ji ir prižiūrėti. Manzela dėl to pyko ant motinos ir prikaišiojo jai, kad ji dabar nieko nebedirbanti namuose; bet teta Ventura nebodavo jos kalbos ir

---

[1]) Tresnuraghes — trys Nuragai: seni kūgio formos akmens trobesiai Sardinijoj, karo laikais atstoję pilį.

[2]) Kvapus, šaknėtas augalas. Vert.

Šv. Panelės Auklėjimas

Iš Čiurlionies Galerijos tautodailės rinkinio.

---

kopdavo į puikiai tarpstantį darželį. Vieną dieną mergaitė pagrasino jai viską išdraskyti, bet teta Ventura pasakė apie tai Predui Chessai, kitam piemeniui, kurs kartu su dėde Nanneddu ganydavo didžiulėje lankoje ir kartu pernakvodavo toj pačioj trobelėj; ji paprašė jo Manzelą prižiūrėti, kai ji kopdavo į kalną.

„Kodėl nepasakei to savo vyrui?“ paklausė Predus Chessa.

„Ak! jis daro visa, ko nori vaikai; pamatęs, kad Manzela darko mano sodą, jis tik nusijuoktų“.

„Gerai. Prižiūrėsiu. O kai pamatysiu, ką daryti?“

„Nusuk už mane jai ausį, tik kad Nanneddus nepamatytų“.

* *
*

Vieną gegužės rytą Bustianeddus ir Manzela linksmai risčia nujojo pas avis. Vadinas, tiktai vaikinas risčia nujojo ant savo arkliuko, nes jis neturėjo tokio riteriško supratimo, kad seseriai būtų užleidęs savo vietą. Bet Manzela bėgo greičiau kaip Žiogienė; ji pėsčia galėjo pereiti visą Sardiniją.

Ir taip bėgo jis deginančioj saulėj, žibutėmis ir varpeliais nuklotomis jaunai žaliuojančiomis pievomis, o abu vaikai linksmai kalbėjo ir juokės. Manzela buvo apsiavus kurpaitėmis ir kojinėmis ir džiaugdavos, kai jos nuogos kojos liesdavo rasotą žolę; bet kai dagiliai ir dygliai badydavo jas, ji plūsdavo juos.

Nieko gražiau nebuvo už Manzelą, kai ji plūsdavo arba iš pykčio suraukdavo veidą. Ji buvo tikras Nuoro tautos kūdikis: neišauklėta, laiminga, juokinga. Ji sakydavo visa, kas ateidavo jai į galvą, didžiausia drąsa meluodavo ir negerbdavo net šventųjų.

Aplamai, ji buvo labai pamaldi ir uoliai eidavo išpažinties. Bet relikvijos, kurias nešiojo ant kaklo, ir mažutis medalikas, kurį dėdė Nanneddus parvežė jai iš Romos — taip, iš tiesų iš Romos, — tada, kai jis buvo tenai liudininkas didžiojoje Sardijos byloje, gavo jį iš vieno kunigo, kurį palaikė popiežium — nesulaikė jos plūsti visą laiką.

Manzela buvo šešiolikos metų, mažutė ir meili; plaukai buvo perskirti ant žemos galvos, o nuostabiai didžiulės akys žvelgdavo čia nerūpestingai ir meiliai, čia nustebusios, susimąsčiusios, piktos. Bustianeddus sakydavo jai visumet, kad ji esanti pikta mergaitė, ir net aną rytą jie galop susibarė. Manzela nulaužė beržo šakutę ir sudrožė kumelei, kad ta nusigandusi pašoko. Bet Bustianeddus sėdėjo gan tvirtai balne, sulaikė seną gyvulį ir sušuko savo seseriai: „Tu iš tiesų esi pikta mergaitė!“

Tada Manzela paėmė akmenį ir kaip tik manė sviesti į jį, kai iš krūmų išėjo žmogus ir sušuko jai: „O, Manzela, ir vėl kalne?“ Tat buvo Predus Chessa, kurs ėjo iš Nuoro ir jau pusvalandis kaip selino paskui juos.

„„Žinoma, ir vėl kalne“, atsiliepė Manzela šnipiškai. „Juk tu mane seniai jau bematei“.

„Ak, tiesa, nuo užvakar!“

Kartu keliavo jie toliau. Bustianeddus jojo pirmas ir dainavo Sardijos dainelę; Manzela skundės Predui brolio piktybėmis ir negražiais juokais. Bet piemuo to bemaž negirdėjo; jis žiūrėjo į kalnus su jų apgriuvusiais Nuragais ir, matyt, svajojo. Mat, Predus iš tikrųjų buvo pašėlusiai įsimylėjęs tą mergaitę, o kai teta Ventura paprašė jį prižiūrėti ją, nebeteko jis ramumo. Kur tik eidavo ir sustodavo, ar dieną ar naktį, prieš save tematydavo tik tą gražią mergaitę. Jis, žinoma, visa persvarstė ir pasiryžo laikytis Manzelos. Ko gi jam trūko? Buvo gražus, stiprus jaunas vyras, patyręs piemuo, turėjo savo bandą ir ganyklos sklypą ir ramiai galėjo susidaryti namelius. Tiesa, mer-

gaitė buvo labai jauna ir vaikiška, bet tat juk nieko nereiškia: su vedybomis porą metų jie galėjo palaukti. Svarbiausias dalykas — laimėti jos meilę.

Taigi, kai Predus aną rytą vienas su mergaite žingsniavo, svarstė jis, kaip tatai jai geriau pasakyti; tačiau jo širdis stipriai teplakė po šilkiniu švarku, ir jis nepasakė nė žodžio.

O vis dėlto pagaliau reikėjo jam išdrįsti, nes tolumoj jau matės trobelė. Saulė stovėjo jau aukštai ir šaudė žemyn karštas strėles; Predus jautė, kaip virė jo kraujas, kaip degė galva ir veidas.

Manzela, priešingai, skarelę užtraukė iki akių ir šaly jo ėjo visai abejingai. Predus beveik prarijo ją savo akimis ir jautė stiprų norą paimti į savo glėbį ir pabučiuoti.

„Manzela", tarė jis pagaliau ir sustojo šešėliuose kalno, kuris užstojo trobelę; „Manze, aš turiu tau ką pasakyti".

Kadangi jis visą laiką tylėjo, tat mergaitė pažiūrėjo į jį nustebus ir tikrai sutojo.

Predus iš susijaudinimo išbalo, ir Manzela paklausė nusigandus: „Kas su tavim?"

„Klausyk", pradėjo jis, „ar tu myli ką?"

„Ne, bet kas tau darbo apie tai?" pasakė Manzela juokdamos.

Ji tuojau suprato,dėl ko Predus norėjo pabėgti, ir juokės, tik juokės! Nes tokio atsitikimo ji juk nebuvo pergyvenus.

Jis nedraudė jai juoktis ir tarė, palengva drąsėdamas: „Aš pažįstu jauną vyrą, kurs tave myli ir labai norėtų vesti... Jei jis tau tinka, Manzela..."

„Tai tu, ne tiesa? " paklausė ji atvirai, pažvelgė jam į akis ir juokdamos sudavė jam beržo šakele, kurią ji tebelaikė rankoj.

Predus nusigando, ir žaibas sudrebino jo juodas akis: A, Manzela, vadinas, jį myli. Taip! nes nemylėdama ji nebūtų taip pasielgus. Ir po tiek daug prisibaiminimų į Predo širdį įėjo begalinis laimės jausmas, toks netikėtas ir apakinąs, kad jis išplėšė jam protą.

Bet staiga jis suriko ir aidas nuskambėjo aukštumos lyguma. Kas gi atsitiko?

Džiaugsmo pagautas Predus pabandė Manzelą apglobti rankomis — bet mergaitė pasipriešindama smarkiai drožė jam per veidą beržo šakele, kuri pataikė į jauno vyro akį.

Ant jo veido pasirodė kraujas, o akį skaudėjo taip baisiai, kad, jei kas kitas, ne Manzela, jam taip būtų padaręs, jis būtų bėgęs į trobelę atsinešti šautuvo arba peilio. Bet ką galėjo jis jai daryti? Nesakydamas nė žodžio, pasilenkė prie upelio ir nusimazgojo kraują nuo veido.

Manzela drebėjo iš baimės; jai atrodė, kad ji padarė nusikaltimą. Pirmiausia, ji norėjo pabėgti; bet kadangi Predus niekados nesiskųsdavo, priėjo ji prie jo ir mikčiojo atsiprašy-

dama. „Leisk man pažiūrėti“, tarė ji; „leisk gi pažiūrėti. Ak, ką aš padariau, ką aš padariau!“

Predus atsigręžė, nė žodžiu nesipriešindamas. Kai Manzela sumišusi grąžė rankas, atbėgo Bustianeddus ir paklausė, kas atsitikę.

„Nieko“, atšovė Predus; „griuvau ir susižeidžiau akį“

Su mažiuku nuėjo jis į trobelę.

Manzela sekė juos. Ji jau nebesijuokė. Ak, ji pamatė juk, kaip bėgo ašaros iš jo akių, iš gerųjų Predo Chessos akių!

* * *

Dabar atsitiko keistas dalykas. Predus nuo tos dienos tapo blausus ir baimingas, kaip dėdė Nanneddus. Jis nebevaikščiojo į Nuorą, nebekalbėjo, nebedainavo, nebesijuokė.

Ir nebesvajojo daugiau. Šiltomis, žvaigždėtomis birželio naktimis, kai šviežio šieno kvapas pripildydavo tykų orą, Predus nebematė Manzelos priešais save; kai saulės spinduliuose ganydavo bandas, jų skambinimas sužadindavo jame tiktai liūdnus praeitų vilčių prisiminimus.

Kai mergaitė atvykdavo pas avis, jis nebepažvelgdavo į ją nė karto. Ak, ji galėjo išdraskyti visą tetos Venturos sodą, jis nebūtų pasijudinęs. Kartais, kai pamatydavo išsineriančią tamsią skarelę ar raudoną mergaitės juostą, eidavo sau per Nuragus ir dingdavo krūmų miške, kaip banditas...

Ir Manzela vis dėlto buvo jam meili. Ji vadino jį geruoju bičiuliu Predu ir kasdien klausdavo apie jį Bustianeddo. Ji atvykdavo į kalną dažniau ir viskuo domėjosi. Kai Predus gamindavo sūrius, padėdavo ji jam įkaitinti akmenis, kuriais pieną sutraukdavo į vieną indą ir ji niekados nepraleisdavo progos priminti jam istoriją su beržo šakele. Bet jis buvo tylus, visiškai tylus. Jis netrukdydavo jai kalbėti, neatsakydavo, nė pažvelgti nemalonėdavo.

Kas gi jų tarpe atsitiko?

Manzela Predų mylėjo kaip pašėlus — o jis jos nebemylėjo. Ji įrengė jam puikią buveinę, o jis nesirūpino tuo, bet jautė tiktai kartų džiaugsmą, kerštо jausmą. A! ji sudavė jam į veidą — žinoma: tai buvo mergaitės teisė; bet dabar jis norėjo pataikinti į jos širdį, ir ji turėjo paplūsti krauju, kaip jis buvo paplūdęs. Jis laukė tiktai tinkamos progos.

Tuo tarpu Manzela beveik susigraužė iš meilės ir rūpesčio. Vis turėjo ji prisiminti tas ašaras, kurias matė ant stipraus vyro skruostų, kuris gal niekad savo gyvenime nebuvo verkęs.

Ji liko dar pamaldesnė negu pirma, vis melsdavos, keliaudavo į Valverdės ir Monte Orthsbenės bažnyčias — išprašyti iš Dangaus Motinos ramumo savo vargšei sielai.

Tačiau ramumas negrįžo, nusišypsojimas ant gražaus veidelio užgeso, o pirma buvusios tokios linksmos akys dabar žvelgė liūdnai.

Visi pastebėjo pasikeitimą, o teta Ventura sakė, kad Manzela būsianti apžavėta. Pagaliau ir pati mergaitė tuo įtikėjo ir buvo sutarta paieškoti vaistų. Taigi jos nuėjo pas daktarę Peppą Frunzą. Ji išmatavo Manzelos aukštį ir storį ir išmatavus aiškiai suprato, kad mergaitė jau trys mėnesiai kaip buvo apžavėta. Teta Peppa užkūrė ugnį, įmetė į jį siūlą, kuriuo išmatavo Manzelą, toliau rosmarino[1]), pelėdos plunksnų ir kitokių nuostabių daiktų, o paskum ligoniui liepė per juos triskart peršokti, pati tuo tarpu kalbėjo paslaptingą maldą.

Tie vaistai buvo pavartoti daug sykių, bet Teta Peppa įsitikino, kad Manzela dabar bus sveika. Bet vis tiek! Mergaitė kaip buvo, taip ir liko Predų įsimylėjus. Ji vaikščiojo kaip prislėgta ir niekur nerado ramumo, tiktai kalnuose, saulės žaroj, kuri pylės ant sausų krūmokšlių, ant erškėčių ir geltonų ražienų.

Tenai buvo Predus, kurs nei juokės nei dainavo; kurs užsiaugino barzdą ir su tvirtai sučiauptomis lūpomis ir tamsiais antakiais buvo gražesnis kaip kitados!

Patsai dėdė Nanneddus pastebėjo Manzelos kvailumą ir pyko ant jos.

Bet kas daryti? Uždrausti jai į kalną? Ne, jis pats nebeįstengtų į ją pažiūrėti. Ilgai apsigalvojęs pasiryžo jis surasti kitą ganyklą, o Tresnuragheso už padarytą nuostolį atiduoti Predui. Tą dalyką atliko niekam nežinant, ir vieną dieną tarė Manzelai: „Pasakyk savo motinai, kad ryto su savo bandomis iškeliautų į kitą vietą".

„Ir Predus?" paklausė ji sujaudinta.

„Ne, per rudenį jis pasiliks čia".

Ji nieko nebepasakė, tiktai sugalvojo didelį dalyką ir ieškojo jaunojo piemens.

Niekur jo nematė. Didelės karštos dienos tyloj kalno plokštuma. rodos, skendo snaudulyje. Avys miegūstai gulėjo krūmų šešėliuose, o dangus ir žemė ties horizontu susiliejo karštuose garuose.

Ilgai ieškojusi Manzela netoli pamatė Predų ir nubėgo pas jį. Ji drebėjo, kaip drebulės lapas, o jos veidas degė iš karščio ir susijaudinimo.

Predu staiga pasikėlė, pažvelgė į ją ir paklausė: „Kas yra? Ko taip bėgi?"

„Ar tiesa, kad tėvas iškeliauja, o tu čia pasilieki?" paklausė ji nusigandus.

Šaltai atsakė jis: „Rodos, taip".

---

[1]) Skaniai kvepiąs augalas. Vert.

„Taigi... reikės eiti... o tu nepasakai man, kas buvo tas jaunasis vyras, kurs...“

Jis pertraukė ją. Balsu, kuriame skambėjo pyktis, skausmas, neapykanta, suriko jis: „Tai aš buvau!“

Manzela buvo sunaikinta. Dabar nebeliko jokios vilties, nes aišku buvo, kad Predus jos nekentė. Ji nebegalėjo, ne, ji nebegalėjo išlaikyti — krito ant žolės ir paplūdo ašarose.

Tai pamatęs, Predus išbalo ir jautė tai, kas nesutiko su tuo, ko laukta iš kerštо. Visas kraujas suplūdo jam į galvą, ir mergaitės skausmui išsiliejus jis suskato tikrai kvailai paklausti: „Ko tu, Manzela, po velnių nori?“

Bet ji neatsakė, o Predus skubiausiai nuėjo.

Ir kai Manzela lig nuovargio išsiverkė ir sugrįžo į trobelę, dėdė Nanneddus pasišaukė ją į kampą ir tarė: „Manzela, Predus Chessa nori tave vesti — buvo atėjęs tavo rankos prašyti“.

Vertė *A. Tyruolis.*

Assad-bei

Dėl ko moterys dažosi veidus

(arabų pasaka)

Vardu gailestingo ir maloningo Dievo.

Didelis ir pagarsėjęs Bagdado miestas. Daug jame narsių kareivių, turtingų pirklių ir išmintingų šeikų. Visų gudriausias, su ilgiausia barzda buvo šeikas vardu — Kasanas-Alimas. Kasanas — reiškia mokytas. Visu kuo jis buvo laimingas: mokinių apstumu, gilia išmintimi ir garbe, išsiplatinusia po visą Kalifato kraštą.

Viena blogybė buvo ta, kad jo žmona, gražuolė Fatma-Kanun, buvo apgauli. Nenuostabu. Kodėl silpnai moteriai neapgauti pačio gudriojo?

Kartą buvo Damaske turgus. Kasanas neturėjo tarnų, dėl to į turgų nuvažiavo vienas. Prieš išvažiuodamas tarė savo Fatmai: „Fatma, būk man ištikima! Tenebūnie blogų geismų širdyje tavo“. Fatma atsakė: „Vyre mano, mintys mano bus su tavim, aš atsiminsiu mylavimus tavo“.

Kai išvažiavo Kasanas, graži naktis nusileido viršum miesto, ir brilianto karolių žvaigždės sužibo ant jos tamsaus kaip Nubijos vergės kaklo. Pro langą į Fatmos kambarį įslinko jaunuolis. Kodėl jis įslinko? Tik vienas Alachas težino.

Sugrįžęs Kasanas klausia savo žmonos: „Fatma, ar buvai man ištikima?“ — „Vyre mano“, atsakė žmona, — „mintys mano

Kristus iš Nazareto
Iš Čiurlionies Galerijos tautodailės rinkinio.

---

su tavim buvo, atminiau mylavimus tavo“. Nors moters tauškus liežuvis, o jos veidas šimtą kartų, tačiau, kol Fatma tai ištarė, jos veidas šviesiai paraudo, šypsodamos mirktelėjo akys, lūpų kraštai abejingai atslūgo. Gudrus Kasanas suprato. „Tu, nedorėle, ar taip pildai mano paliepimą“, — prabilo Kasanas. Paėmė ją už rankos ir nuvedė į kalifo Ar-Rašado teismą!

Tikros tikybos išpažinėjas, uksmė Dievo pasauly, visų kunigaikščių, sultonų ir emirų valdovas, žemės ašis, didis ir garbingas kalifas Karun-Ar-Rašidas sėdėjo karališkam kilime, patiestam ant žemės. Iš kairės ir dešinės prie jo stovėjo teisės, taikos ir laimės padišachai, eunuchai. Išilgai pažulnios salės sėdojo seni su žilom barzdom galvočiai. Kai kurie buvo tie,

apie kuriuos garsus pranašas pasakė: „Jei trokštat tiesos, klauskit išmintingųjų patarimo, o atvirkščiai elkitės“.

Kai įvedė tarnas Kasaną ir jo žmoną, puolė jis prieš valdovo sostą, pabučiavo kojų dulkes ir pasiskundė. „Iš kur žinai, kad ji tave apgavo“, — paklausė kalifas. — „Ai, valdove“, atsakė Kasanas: — „jos veidas ją išdavė“. Rūsčiai pažvelgė kalifas į moterį.

Fatma neatlaikė ugninio jo žvilgio, puolė ant kelių ir išpažino. Pagal tarybos sprendimą kalifas Ar-Rašidas priteisė suduoti jai per padus 70 kirčių.

. . . . . .

Kasanas su žmona išėjo. Kalifo balsas buvo skardus kaip sidabrinio varpelio. „Atveskite čia mano žmonas“. Didysis eunuchas saugojąs teisę, ramybę ir padišacho laimę, greit pasišalino ir sugrįžo su haremo žmonomis. Visų pirma ėjo juodos Nubijos gražuolės. Paskui jas ėjo su smailom galvom ir ilgom kasom turkės, galiausiai Kujabo gražuolės.

Kujabo[1]) šaly per šešis metų mėnesius iš dangaus puola balti pūkai. Todėl šios šalies gražuolių kūnas baltas baltas. Kujabo šaly visą metą dangus juodai debesuotas. Kad žmonės nepamirštų didžiulio dangaus mėlynės, Viešpats Dievas davė jų šalies moterims mėlsvas akis. Pažiūrėję į jų akis,Kujabo gyventojai prisimena didelį žydrą dangų ir garbina Dievą.

Kiekviena žmona išėjo prieš kalifo sostą ir į kiekvieną jis prašneko: „Žmona mano, ar ištikima tu man?“ Ir kiekviena jam atsakė: „O kalifai tave matyti jau reiškia pamilti, tave pamilti — mylėti per amžius“.

Kai jos taip kalbėjo, veidai jų paraudo, šypsodamos prisimerkė akys, lūpų kraštai abejingai atslūgo. Visas dvaras buvo Ar-Rašido gėdos liudininkas.

Kai moters išėjo, kalbėjo didysis kalifas. Jo balsas pasidarė kaip griausmas ir persimainė į vandens krioklio ūžimą. „Kas man daryti su šiom moterim?“ Viso iždo, kas yra ir ko nėra, viršininkas buvo taip senas, jog užmiršo, kas yra meilė. „Valdove, meilė yra vyro ir moters nesusipratimas ir, be to, ilgalaikis. Mesk moteris, paaukok jėgas savo žmonių laimei!“ Kalifas rūsčiai pažvelgė ir tarė: „Valdovai juos moko paklusti, tik pats Alachas padarys laimingus“. Ir nukreipė žvilgį į vyriausią vizirą ir eunuchą.

Viziras šoko iš vietos, nusilenkė pagal ceremonialą 58 kartus ir taip prakalbėjo: „Tikinčių valdove, nebiaurink savo dieviškos sielos. Jinai tavo žmonėms tinka“. Vyriausias eunuchas nusilenkė 74 sykius ir tarė: „Tikinčių valdove, neeikvok jėgų tavo rūstybėj!“

Kalifas meiliai pažvelgė į savo ištikimus tarnus ir uždarė karališką posėdį. Visi išmintingieji išėjo. Liko tik du rašy-

---

[1]) Kujabo — arabiškai Rusija.

tojai prie valdovo kojų, kurie užrašė taip greit, kaip spėjo užgimti kokia išmintis kalifo lūpose. Ilgai tylėjo kalifas. Pagaliau kaip visados pradėjo pranašo žodžiais: „Nelaimę žmonėms ne kaltė pagimdo, bet tai, kad sužino visi apie kaltę“. Tą dieną kalifas daugiau nieko nepasakė.

Kitą dieną iš valdovo vartų išskrido pasiuntiniai į šiaurę, į pietus, į rytus ir į vakarus.

Nuo kinų valdovo garsaus Bagdichano parvežė kalifui su juodais dažais ieroglifams pastelių. Indijos valdovas Mogolas atsiuntė švelniausius dažus iš okeano dugno. Ispanijos valdovas Omajadas dovanojo savo broliui kalifui Ar-Rašidui lepiausius dažus iš Andaluzijos rožių lapų.

Kada sugrįžo visi pasiuntiniai, Ar-Rašidas vėl sušaukė karališką posėdį. Vėl liepė atvesti jo žmonas. Visos išėjo prieš kalifo sostą, o jis kiekvieną paklausė: „Žmona mano, ar ištikima tu man?“ Kiekviena jam atsakė: „O Kalifai, tave matyti jau reiškia pamilti, tave pamilti — mylėti per amžius“. Veido spalvos nesikeitė. Jų akys buvo nuteptos su kinų Bagdišacho dovana; veidai raudonavo nuo dovanų Mogolo, lūpos žerėjo nuo spalvų Omaido. Visas dvaras liudijo Ar-Rašido išmintį.

Taip vadovavo kalifas Ar-Rašidas, mokydamas savo valdinius paklusti, o laimingus pats Alachas padarysiąs.

Sakoma, kad nuo to laiko moters pradėjo dažytis.

Kartą po metų nuo karališko posėdžio kalifas, sutikęs išmintingąjį Kasaną, paklausė: „Kasanai, ar ištikima tavo žmona?“ Kasanas, pabučiavęs kalifo kojų dulkes, atsakė: „Valdove, tavo bausmė pataisytų pikčiausią nusikaltėlį! Kada tik paklausiu savo žmoną, ar ištikima ji man atsako: vyre mano, mintys mano su tavim, atsimenu tavo mylavimus. Nuo to laiko nė kartą nesikeitė jos veidas“.

Vertė *A. Kirtiklis.*

vinti yra moksleivio ateitininko svarbiausioji pareiga. Gyventi tikybos šviesoje ateitininkas privalo, kaip tikras nuoširdus katalikas, o gyventi mokslo šviesoje jis privalo kaip moksleivis ir ateitininkas. Todėl ateitininko mokslo pažangumas turi būti statomas pirmoj vietoj, nes tai yra jo dvejopa pareiga — kaip ateitininko ir kaip moksleivio. Jau atėjo laikas, kad ateitininkų organizacijos ir vadai ir atskiri nariai į šį dalyką turės atkreipti didžiausią dėmesį. Vienas iš svarbiųjų ir aktualiųjų klausimų visada turės būti — ateitininkų mokslo pažangumo klausimas. Jau laikas, kad tarp visų ateitininkų nuaidėtų galingas šūkis — „A t e i t i n i n k a i — p i r m i e j i i r g e r i e j m o k i n i a i“. Tinginiui ir ištižėliui nėra vietos ateitininkų eilėse, nes ateitininkas yra pažangos žmogus, o tiginys ir ištižėlis pažangos tormozas, rūdis, nuodai. Jei moksleivis dėl savo apsileidimo ir tingumo nedaro mokslo pažangos, jis negali būti ateitininkas. Jei jis n o r i virsti pažangiu mokiniu, tai ateitininkų organizacijos pareiga yra jį tokį padaryti. Džiaugsminga yra, kad tokių pastangų mes jau matome. Kėdainių gimnazijos vyresnieji ateitininkai yra nutarę pagelbėti savo jaunesniems draugams mokslo atžvilgiu. Nieko negali būti gražiau, kaip matyti, kai po pamokų vyresnieji draugai „profesoriauja“ jaunesniųjų tarpe ir aiškina jiems mažiau suprantamas, matematikos ir įvairių kalbų „gudrybes“. Šitą sveikintiną reiškinį aš norėčiau pavadinti nauja ateitininkų dvasia ir linkėčiau, kad ji įsigalėtų visose ateitininkų atžalose. Ji atskirus narius sucementuotų draugiškumo jausmais, išugdytų solidarumą, bei vienų kitais pasitikėjimą ir, svarbiausia, žymiai pakeltų ateitininkų mokslo pažangumą. Apskritai, moksleivių organizacijos, o ypač ateitininkai turi daug aktyvių ir pasyvių priešų, kurie niekaip negali ar nenori suprasti organizacijos naudingumo moksleivių mokymo bei auklėjimo reikalui. Visiškai tuos priešus nugalėsime tiktai tada, kai ateitininkų organizacijos nariai išsiskirs iš visų kitų m o k s l o b e i e g e s i o p a ž a n g u m u.

Mums visai yra aišku, kad tiktai iš ateitininkų gali išeti tvirta, energinga, nepajudinamais principais sucementuota atrinktoji Lietuvos inteligentija, kuri turės kreipti mūsų kultūrinį gyvenimą į tikrosios pažangos kelią. Tos būsimos inteligentijos pirmieji daigai yra ne kas kita, kaip moksleiviai ateitininkai. Tat stenkimės tuos daigelius rūpestingai ugdyti, gaivinti, kad amžinosios saulės šviesoje jie laimingai išaugtų, skaisčiai pražydėtų ir atneštų gausių vaisių.

Ateitininkai turi būti rinktiniai mokiniai, o rinktiniai mokiniai turi pasižymėti nuolatine mokslo ir doros pažanga. Tad mokslo bei doros pažanga tegul lydi visus mūsų gyvenimo žingsnius.

J. Matusas-Sedauskas

Pirmųjų krikščionių dvasia—mūsų uždavinys

1. Dažnai tenka girdėti priekaištas: Kodėl krikščionybė per 2000 metų nepataisė žmonijos? Aš pasakyčiau, jog krikščionybė ne prieš tūkstančius metų, bet dabar tik atsiranda. Žinoma, žiūrint subjektyvinės pusės. Juk mūsų daugumas pirmą kartą ją išgirdo prieš 12-ą, 15-ą, pagaliau, daugiausia prieš 25 metus (Aš čia kalbu tik apie moksleivius). Vadinasi, į mane ar Tamstą Kristaus mokslas gavo veikti vos kelerius ar keliolika metų. Religijos gi uždavinys yra, galima sakyti, atmainyti žmogų, tariant, jo dvasią, — kas yra tur būt sunkiausia žemėje.

2. Krikščionybė vis dėlto be galo daug nudirbo. Jau vienas jos iki mūsų laikų išlikimas yra neapsakomai didelis ir brangus dalykas. Josios dvasia ją išlaikė. Tačiau tą dvasią ne visumet mes atjaučiame ir ne kiekvienu atveju įsisąmoniname. Nuostabu, kad masonai, kurie griežčiausiai nori kovoti su Kristum, savo organizacijos drausmę ir narių susiklausymą bus skolinę iš pirmųjų krikščionių arba tikriau pamėgdžioja šiųjų bendruomenes — parapijas.

3. Kame gi Katalikų Bažnyčios dvasia? Patsai vardas ją nurodo. Bažnyčios vardas graikiškai tariamas: e k l e s í a (Pirmieji krikščionys daugiausia kalbėjo graikiškai), kas lietuviškai bus: iššaukimas arba iššauktųjų daugumas. Vadinasi, pirmosios krikščionybės nariai buvo „iššaukti“ bei pašaukti į savo organizaciją, — keno? Pirmiausia, žinoma, apaštalų ar jų mokinių, paskui savo dvasios, savo valios. Kristaus mokslą jie gavo, tiesa, ir Bažnyčios organizaciją bei santvarką, bet tą santvarką, aiškiau, parapines bendruomenes, Dievo malonei padedant, jie patys gaivino. Draugiškumas ir meilė žydėjo bendromenių rėmuose.

4. Bažnyčia visumet buvo Dievo palaikoma. Ir naujaisiais laikais netrūksta katalikų, persisunkusių Josios dvasia. Ispanijoj 1582 m. mirė šv. Teresė. Jinai, jauna mergaitė, sureformuoja, įkvepia dvasios ne vien vienuolėms-karmelitėms, bet ir vyrams-karmelitams. Savo darbą bedirbdama, ji buvo laikoma pamišėle, net pasodinta į kalėjimą, tačiau gaivinosi viltimi įdiegti pirmųjų amžių dvasią. Ir laimėjo.

5. Kad ir mūsų Lietuvoje — Konstantinas Širvydas buvo tokis idealistas. Tasai mūsų kalbos grynintojas gyvai pulsavo tikėjimo dvasia. Jos apimtas dirbo, kad ateinančioms kartoms paliktų ką naudingo. Kai jam patarta susilaikyti nuo per didelio jėgų eikvojimo, jis atkrito: „Jei aš nieko nepaliksiu nudir-

bęs, tai nei manęs nereikia!“ Sektinas tautiečio kataliko pavyzdys.

6. Deo servire regnare est (Dievui tarnauti yra karaliauti) kalba Bažnyčia. Vadinasi, kataliko pagal tikėjimą gyvenimas yra nei daugiau nei mažiau, kaip karaliavimas. Tai — išdava arba išreiškimas vidujinės harmonijos, tos harmonijos, kur didžiausiems kentėjimams ir įkyriausioms sielos kovoms įspaudžia ramumo žymę. Negalima sakyti, anot paties Kristaus: „Štai, ji (Dievo karalystė bei karaliavimas) čia, arba: Štai, tenai. Nes Dievo karalystė yra jumyse“ (Lk. 17, 21). Tokiu būdu Bažnyčios stiprybė ir tikėjimo galybė pareina, be kitko, ir nuo mūsų pačių.

. . . . . .

Toji išvada kiekvieną tikrą kataliką, o juo labiau ateitininką, įpareigoja visu atsidėjimu kurti kuo palankiausias sąlygas, kad Dievo Sūnaus pasėtoji sėkla įsigautų žmogaus širdy.

Uoloje nedera kviečiai. Nuvalyk nuo dirvos uolenas, išpurenk žemę, ir klestės Dievo grūdo augalas. O jei mūsų priešas tyčiomis svaido į mūsų dirvą uolenas, nepabūkim jų nei jų uolenų ir kantriai, vardan idealų meilės, nužerkime jas nuo mūsų dirvos ar tako. Bet tenebūnie mūsų tarpe tokių, kurie tik painiojas po kojų, kai kiti stengias priešų pastatytas kliūtis nuveikti.

Kūrėjo Sūnus atėjo į pasaulį ramybę nešdamas geros valios žmonėms, o piktajam jis skelbia kovą. Jis meta pasaulin ugnį. Tik ugnies išmėgintas daros auksas grynas. Tik kliūčių suspausti nuskaidrinsim savo dvasią idealų spinduliais.

Kiekvienam ištikimam savo sekėjui Dievo Sūnus duos mėginimų. Ateis neprieteliai, suspaus tave iš visų pusių... O kad pats išlaikytum nepajudinamas ir kad atvestum prie idealo dar daugiau savo brolių, būk gudrus kaip žaltys ir nuolankus kaip balandis. Būk gudrus, kad pažintum netikruosius pranašus, vilkus avies kaily, kurie skelbsis Kristūs esą, o būk nuolankus, kaip balandis, geros valios žmonėms, kurie iš nežinių klysta ir tuo mums idealus siekti sukliudo.

Toks šiandien mums rodos tikrasis kirkščioniškojo idealo kelias, kurio skaitytojams ir sau mes trokštame — Ramybės ir Kovos Skelbėjui gimstant.

Dr. A. Juška

Fizinių jėgų vieningumas

(Astrofizikos tėvo Angelo Secchi 50 m. mirties sukaktuvėms paminėti).

Prieš šimtą ir dešimtį metų šiaurinėj Italijoj gimė Angelas Secchi (Seki), vienas iš didžiausių enciklopedininkų (įvairiausių mokslo šakų puikių žinovų), kuris pirmas sugebėjo aiškiai įžvelgti, kad visame pasauly veikia tie patys dėsniai, tos pačios jėgos, kaip žemėje, fiziko kabinete ar laboratorijoj. Jis gavo įsitikinti, kad esminio skirtumo tarp Geislerio ar Krukso (Crookes) vamzdelių ir saulės atmosferos ir jos vainiko nėra.

A. Secchi, dar labai junas bebūdamas, parodė didelius savo gabumus, nepaprastą darbštumą ir geležinę energiją. Dėl to vos šešiolikos metų jis jau priimamas į jėzuitų ordeną ir studijuoja senas ir naujas kalbas, teologiją ir filosofiją. Dėl kovų tėviškėje, ir ypač Romos valstybėje, jam tenka bėgti į svetimas anglų ir šiaurės Amerikos žemes. Tenai gauna progos studijuoti fiziką, matematiką, astronomiją. 32 metų amžiaus grįžta į Romą, kaip Vatikano observatorijos direktorius ir Grigaliaus universiteto profesorius. Netrukus išgarsėjo, kaip pirmaeilis profesorius ir tyrėjas. Nuostabiausia, kad jis ne tik mokėjo sujungti (susintetinti) visokius mokslus, bet dar buvo daugely sričių labai vaisingas tyrėjas. Jis turi didelių nuopelnų fizikos, geofizikos, meteorologijos, geodezijos ir kitose srityse. Bet visų garsiausias jis kaip astronomas. Ne mes vieni jį vadiname astrofizikos tėvu.

A. Secchi ne tik mokė ir tyrė, bet jis taip pat ir rašė. Straipsnių paliko paskelbtų kelis šimtus. Jo knygų tarpe žymiausia vieta tenka „Saulei“ ir „Fizinių jėgų vieningumui“. Ši antroji gamtos, filosofijos ir gamtos filosofijos knyga turi tą Secchi'ui charakteringą gamtos vieningumo požymį, apie kurį išsitarėme pat pradžioje ir kurį dėl to padėjome savo rašinio antraštėje.

Viena iš seniausiųjų mokslų yra astronomija. Tačiau ilgus amžius astronomija nepajėgė išeiti už saulės sistemos ribų. Net toje pačioje saulės sistemoje buvo tenkinamasi, paprastai, planetų, kometų, ir mėnulių judėjimais ir kai kuriais kitais paprastos stebimos astronomijos dalykais. Teisybė, stebėjimo technikai ir matematikos taikinime astronomijos reikalams buvo pasiekta labai aukšto tobulumo. Planetų ir mėnulių būklė dangaus skliaute, užtemimai ir kiti tos rūšies dalykai buvo apskaičiuojami bet kuriam laikotarpiui. Keliatomiai dangaus mechanikos Laplace'o, Lagrange'o, Leverrier ir daugelio kitų veikalai rodė didelius žmogaus genijaus sugebėjimus. Bet prieš nepilną šimtą metų rodėsi, kad su stebimos ir dangaus mechanikos as-

tronomijos klausimais visa astronomija turi išsibaigti. Tų didžiųjų horizontų, kuriuose šiandien švaistosi daugumas astronomų, tada, tur būt, niekas negalėjo nujausti. Juos aptiko, atskleidė ir pats giliai įžengė tėvas Secchi.

Žvaigždžių paralakso (nuotolio) matavimai yra parodę, kad žvaigždžių tarpe maža kaimynų teturime ir kad tie patys neartimi. Nuo pačių artimųjų žvaigždžių iki mūsų šviesa, eidama po tris šimtus tūkstančių kilometrų per sekundę, praverčia po kelis, keliolika ir keliasdešimt metų. Nebuvo galima turėti vilties kada nors arčiau kokią žvaigždę pažinti. Rodos, joms buvo lemta amžinai likti mažais mirgančiais taškeliais, skirtais kada-ne-kada liriškai nusiteikusį jauną poetą įkvėpti.

Viena žvaigždė tačiau yra netoli mūsų, tai — saulė. Nuo to laiko, kai išmatavome atstumą iki saulės ir artimųjų žvaigždžių, žinome, kad jokio esminio skirtumo tarp jų nėra. Norime pažinti žvaigždes, turime pirmiausia išstudijuoti saulę. Bet kaip?

Visi aukštos temperatūros dangaus kūnai nuolat siunčia apie save žinias. Jų spinduliai yra tos nesibaigiamos radio tetegramos, kurios tik reikalinga mokėti tinkamai iššifruoti. Reikėjo tik suprasti, kaip šviesos spinduliai atsiranda ir kaip jie gali duoti žinių apie tuos kūnus, nuo kurių jie atskrenda.

Gaunamas spindulių kiekis išmatuoti mokėta nuo senovės. Vėlesni laikai teatnešė naujų metodų ir didesnės precizijos (tikslumo). Saulės, žvaigždžių ir kitų kūnų šviesumą žinome dėl to labai gerai. Bet geriau įsižiūrėjus, net gryna akimi galima pastebėti, kad ne visos žvaigždės yra visiškai baltos: vienos yra kiek mėlsvos, kitos — gelsvos ir net rausvos. Matyti, jų šviesa nevienoda. Fizikos laboratorijose jau mokėta tyrinėti šviesa ir kokio atžvilgiu — šviesa išskaidyti į spektrą ir ji tokiu būdu analizuoti. Secchi'ui teko spektroskopai patobulinti ir su jais tirti ne tik įvairiomis sąlygomis gautoji laboratorijoj šviesa, bet ir saulės, žvaigždžių ir kometų šviesa.

Šiandie jau žinome, kad šviesos spinduliavimas yra medžiagos atomo vidaus padaras. Šviesos spindulio bangos atsiradimas ir jo kelias iki mūsų akies pareina nuo daugelio chemiškų ir fiziškų aplinkybių. Dėl to jau pirmaisiai spektroskopijos metais buvo patirta, kad tarp spektro linijų ir šviečiančių dujų elementų yra tam tikras ryšys: vien iš spektro galime spręsti jų chemišką sąstatą. Secchi pažino, kad šviesos spektrui turi įtakos ir fizinės aplinkybės — temperatūra, slėgimas, ionizuotė, kelias, kuriuo šviesai tenka eiti. Daug žinių, surinktų iš saulės spektro, Secchi paskelbė savo dviejų tomų veikale apie saulę.

Nuo Secchio mirties tepraėjo vos 50 metų; bet jie užtenkamai parodė, kaip vaisingi jo imtieji plėšti astronomijos dirvonai. Šiandie mes nerasime astronomijos srities, kurioje nebūtų taikomi fizikos dėsniai. Tos kelios dešimtys metų mokslo pasaulį galutinai įtikino, kad visas fizinis pasaulis yra vieningas. Jei to

pasaulio telegramos žodžių — šviesos spektro ženklų — pasitaiko mums nesuprantamų, dar nežinomų, tai mes šiandie nemanome, kad tenai medžiaga ir jos dėsniai būtų kitoniški. Tai tesako, kad tenykštės spinduliavimo sąlygos yra ne tokios, kaip mūsų laboratorijoj. Tuo būdu astronomija pasidarė ir fizikams įdomi: jie savo laboratorijas iškėlė iš dalies iš savo institutų į žvaigždes. Milijonai žvaigždžių yra toks gausus eksperimentų pasirinkimas, kokiuo negali būti žmogaus įrengimas.

Šitoje vietoje sunku mums padaryti nors ir trumpiausią astrofizikos laimėjimų apžvalgėlę. Mes iliustracijai tepaimsime vieną kitą pavyzdį.

Žvaigždės taip toli, kad trigonometriškais metodais tegalime išmatuoti tik kelių šimtų nuotolį nuo žemės. Savo akiratį galime praplėsti tik iki 200—300 šviesmečių. (Šviesmetis yra toks kelias, kurį šviesa pereina per metus). Bet dabar yra žinoma daugelis žvaigždžių šviesos ypatumų, kurie pareina nuo žvaigždės tikrojo didumo: kai kurios žvaigždės spektro linijos esti plonesnės arba intensingesnės, atseit, koks jų didumas; kitų žvaigždžių šviesumas kinta; jo kilimo periodas taip pat visai pareina nuo žvaigždės didumo. Iš to, kuri žvaigždės spektro dalis yra intensingesnė, galime spręsti apie žvaigždės temperatūrą, o iš jos — apie daugelio žvaigždžių didumą. Žinodami tikrąjį žvaigždės didumą ir jį palyginę su regimuoju, galime rasti žvaigždės tolumą. Tais ir kitais būdais mes esame išmatavę dešimčių tūkstančių žvaigždžių tolumą. Šiandie galime sakyti, kad nebėra žiūronu matomų žvaigždžių, apie kurių bent apytikrį tolumą nieko nežinotume. Tuo būdu galėjome pasakyti, kad mūsų žvaigždžių pasaulio sistema — Paukščių Takas — turi suploto lęšio pavidalą. Jo platumas apie 20.000 šviesmečių,o storumas apie 4.500. Už šitos sistemos, visiškai skyrium, yra apie 80 kamuolinių žvaigždynų, kurių kiekvienas turi kelias dešimtis tūkstančių žvaigždžių, kurie dar daug toliau. Yra žvaigždynų, nuo kurių šviesa eina po 200.000 metų. Pagaliau, paskutiniais laikais įsitikinta, kad spirališko pavidalo ūkai, kurių daug matyti dideliuose žiūronuose, yra už milijonų šviesmečių nuo mūsų.

Ta pati šviesa mums pasako ir apie žvaigždžių ir saulės judėjimą. Iš jų (be to, ir kitais būdais) mes sužinome, kad saulė su visa savo sistema beveik 20 km. greitumu skrenda Herkulio žvaigždėvaizdžio linkme, o visas Paukščių Takas tolsta nuo spirališkų ūkų daugumo apie 300 km. per sekundę greitumu. Pačios žvaigždės tarp savęs juda nuo kelių iki kelių šimtų kilometrų greitumu.

Žvaigždžių paviršiaus temperatūra yra nuo 2500° iki 30—40.000°, o jų gilumoje temperatūra pakyla iki keliolikos, o gal ir 20—30 milijonų. Vidutiniškas žvaigždžių tirštumas labai

įvairūs: vienų gali būti lyginamas su geriausiais vakumais, kitų — su saulės ir žemės tirštumu. Yra ir žvaigždžių, kurių lyginamasis svoris, jei neklystame, pasiekia 50.000. Tokios medžiagos litras svertų 50 tonų!

Pačios mažosios žvaigždės, kurias galime pastebėti, gali prilygti didžiosiom planetom, o pačios didžiosios, patupdytos saulės vieton, siektų už Harso kelio ribų.

Šalia temperatūros ir slėgimo iš fiziškosios pusės medžiagos ir jos spinduliavimo būklę apsprendžia pirmučiausia dar elektrinės sąlygos: elektromagninis laukas ir ionizuotė. Saulė turi keliasdešimt kartų stipresnę magnetybę, negu žemė; žvaigždės, gal būt, taip pat. Elektromagnetinis laukas, gal būt, pareina nuo ionizuotos medžiagos. Paprastas neitralus atomas susideda iš sudėtingo branduolio, apie kurį nepaprastu greitumu sukasi tiek elektronų, kelintą vietą užima elementas periodinėj sistemoj.

Jei elektronų daugiau, negu reikia, tai atomas neigiamai elektrizuotas, tariant, ionizuotas, jei per mažai, — teigiamai. Žvaigždžių atmosfera teigiamai elektrizuota, dėl to jų spektrai kitoniški. Ionizuotės būklė mums daug pasako apie tai, kas dedasi žvaigždžių paviršiuje ir gilesniuose sluogsniuose.

Žvaigždėse medžiaga nuolatos dirba milžinišką darbą. Tai yra nežmoniška mašina, gaminanti pirmoj eilėj elektromagnetines bangas, visokius spindulius. Eikvojami milžiniški energijos rezursai (šaltiniai), kurie, mūsų žiniomis, negali būti padengti nė vienu, iš laboratorijų žinomu, būdu. Rodos, žvaigždės yra kosminės laboratorijos, kurios nuolat gamina energiją iš pačios medžiagos.

Tos pačios šviesos telegramos, galų gale, gali mums pasakyti ne tik žvaigždės būklę, bet ir jos galimą evoliucijos laipsnį. Mums atsidaro net tokių spekulatyvinių, kaip seniau, kosmogonijos problemai (pasaulio praeities klausimui) akiračių.

Žodžiu, žmogus iš savo kambario, laboratorijos, nuo savo siauros žemės, daro šuolį į erdvės ir laiko platybes. Tai galima dėl fizinio pasaulio ypatumų vienodumo, dėl unitá delle forze fiziche.

Angelo Secchi darbai, Pijaus IX globotieji, be to, yra faktai, kad ekzaktinių mokslų ir religijos nesutikimas tėra nedoras prasimanymas.

K. Berulis

TAUTODAILĖ

Į liaudies meno sąvoką įeina visa tai, ką liaudis sukuria. Tiesa, šitas menas paprastas, vis dėlto labai įdomus ir vertingas. Iš liaudies kūrybos, kultūrai kylant, atsirado gražioji literatūra, muzika, teatras, architektūra. Šiandie Europoje nukreiptas dėmesys į įvairių tautų tautodailę, nes ja galima praturtinti individualią kūrybą, rasti daug naujų motyvų.

Meną paprastai skirtome į mechanišką ir dailųjį. Pirmasis žiūri patogumo ir rūpinasi ne tiek kūrinio gražumu, kiek jo naudingumu, o antrasis daugiau žiūri dailumo, kad padaru būtų galima grožėtis ir gėrėtis, kad iš jo būtų naudos ne tiek praktikos reikalui, kiek protui, sielai, dvasiai. Liaudies menas abu minėtus pradus, praktiškumą ir dailumą, stengiasi sujungti. Ji praktiškąjį dalyką papuošia, padailina ir juo naudojasi kasdieniniam gyvenime. Gimusį kūdikį deda į išmargintą lopšį, Ištekančiai dukrelei duodamas kraitis ištapytoje skrynioje, mirusiam pastatomas raižytas, išdrožinėtas kryžius.

Liaudies menas skirstomas į tautosaką, tautodailę ir muziką. Tautosaka vadiname tą liaudies meno rūšį, kuri išreiškia žodžiais. Ji perduodama iš kartos į kartą kalba ir turi labai didelę auklėjamą ir sąmoninamą reikšmę tautai. Joje pasireiškia tautos protas, širdis, jausmai, fantazija ir kitos psichinės galios ir dvasiniai ypatumai. Į tautosaką įeina pasakos, legendos, padavimai, dainos, patarlės, priežodžiai, palyginimai, pastebėjimai, prietarai, burtai ir kitos smulkmenos. Tačiau čia ne vieta dabar apie tai plačiau kalbėti. Tautodailė (tautos dailė) apima visus medžiaginius dalykus, kuriuose meno pasireiškia. Tie objektai (dalykai), žinoma, labai įvairūs ir iš visokios medžiagos, kaip tai:

Medžio dirbiniai: kryžių ir koplytėlių pagražinimai, medinės šventųjų statulėlės; ant lentų ir drobėje tepti primityvus šventųjų paveikslai; liaudies raižiniai medyje, taip pat raižytinės lentos tiems raižiniams daryti; verpsčių lentelės, riešutams spaustukai, šaukštai, kočėlai, kultuvės, dėžutės, taurės, lazdos, krivulės; charakteringi baldai; piaustytos ir tėpliotos skrynios, kėdės, šaukštdėtės, žibintai ir k.

Molio dirbiniai: dubenys, ąsočiai, lėkštės, gėlėms puodeliai ir kiti indai, turį savotišką formą ir papuošimą.

Metalo dirbiniai: švino ir vario lėkštės, šaukštai, žibintuvai, geležiniai skrynių ir durų apkaustymai: spynos, raktai; kryžių galai.

Raštuoti audiniai: staltiesės, lovatiesės, rankšluosčiai, priejuostės, juostos, marginiai dryžuoliai ir kiti moterų bei vyrų

audiniai, senovės kostiumai, jų dalys, moterų galvos papuošalai ir k.

Mezginiai: pirštinės, kojinės, rankovėlės, karbotkos, surezgioti rankšluosčių galai ir t.t.

Vaikų žaislai: medinės dūdelės, birbynės, barškučiai, tarškalai, „gyvatės“, dėžutės su šposais, moliniai arkliukai, gaidukai.

Muzikos instrumentai: kanklės, trimitai, ragai, skudučiai.

Tautodailė yra brangus tautos turtas. Joje, kaip sako P. Galaunė, pasireiškia tautos meniniai gabumai. Tautodailė kuriama su dideliu susitelkimu, todėl kartais iš pažiūros atrodo menkas dalykėlis, vis dėlto kažkaip jausti, kad žmogaus ten įdėta nemaža savo sielos, širdies ir jausmų. Be to, reikia pasakyti, kad kai kurie mūsų tautodailės dalykai, kaip kryžiai ir jų pagražinimai su statulėlėmis, jau gavo pasauly pripažinimą ir berods sau lygių neras.

Lietuvoje yra devynios galybės tautodailės dalykų. Deja, šitas menas pamažu nyksta. Mes, atrodo, jo nevertiname ir nebranginame, nors juos pastaruoju laiku susidomėjo daugelis svetimtaučių. Mat, tautodailė užtenka matyti ir ją gali įvertinti bet kurios tautos žmogus. Laikas, pramonė išstumia namų darbo padarinius, ir senieji dalykai nyksta. Atgaivinti jau nieks jų neįstengs. Tačiau tautai reikia surinkti gražiausius ir įdomiausius esamus tautodailės dalykus, juos sudėti muziejuose.

Reikia džiaugtis, kad jau yra įstaigų, kurios vis dėlto tautodailės rinkimu susirūpinusios ir ne maža turi surinkusios. Pirmąją vietą užima Čiurlionies Galerija Kaune, kuri turi tautodailės skyrių. Be to, provincijos miestuose muziejai taip pat renka šią medžiagą, tačiau dėl lėšų stokos darbas eina lėtai.

Prie tautodailės rinkimo visiems reikia prisidėti, nes gyvenimas skuba dideliais žingsniais. „Norint padėti tautodailę rinkti“, rašoma Čiurlionies Galerijos brošiūrėlėje „Padėkite rinkti tautodailę!“ — nėra reikalo pačiam tuos dalykus rinkti, supirkinėti ar tofotografuoti, bet užtenka ir to, kad atvykus rinkėjams į jūsų miestelį ar kaimą, jūs padėsite jiems tą darbą dirbti. Padėti jiems galima šitokiu būdu: pranešdami rinkėjams, kur ir kokių tautodailės pavyzdžių galima užtikti; palydėdami juos ir paaiškindami savo kaimynams tautodailės rinkimo svarbumą; pristatydami rinkėjams tautodailės daiktų arba parduodami tuos daiktus Galerijai“, o mes dar pridėsime — arba kitai valstybinei ar visuomeninei įstaigai, kuri tuo rūpinasi.

Daug mūsų tautos liaudies meno jau žuvo, nemaža jo išgabeno kaimynai į savo muziejus. Laikas pagaliau, kad šitas reikalas būtų sutvarkytas ir tai, kas išlikę, būtų apsaugota ir surinkta. Tuo bus padarytas didelis žygis lietuvių tautai iškilti ir į pasaulio lobyną įdėti savo meno turtų.

J. Ambrazevičius

Jurgis Steponaitis

Prie lapkričio mėnesio aukų dar prisidėjo — Jurgio gyvybė. Ir minim dabar jį kartu su džiaugsmo švente — Kristaus gimimu. Bet krikščioniškos sielos džiūgavimas neskamba disonanso akordais Jurgio pakasynų aiduose. Jurgis mokėjo savo mirtim išbraukti liūdesio nuotaiką iš šermenų pokylio. O mirties angelas jam buvo apsitaisęs skaisčiais naujos gyvybės rūbais. Jurgis nebūgštavo: tik užmerkti akis, tik sudėti rankas ant krūtinės — ir gyventi nauju gyvenimu... Ar tai ne džiaugsmo šventė?..

O vis dėlto mums liūdna, nes esam žemės žmonės... Mums liūdna, kad netekom draugo ir jaunimo vado, kad paveikslingo kataliko ir aktingo ateitininko darbas liko be darbininko.

Jau Rusų gelmėse iškilo Jurgio vardas draugų tarpe. Jo pirmuosius organizacinio veikimo žingsnius ir jo paties gyvenimo pradžią pavaizduos jo paties curriculum vitae, o čia pažvelgsim į jį kaip į žmogų ir į jaunimo draugą, kaip jis pasireiškė mums Lietuvoj.

1918 metų vasarą parkeliavo Jurgis iš Rusijos. Parkeliavo gyvenimo skurdo užgrūdintas. Iš pirmųjų dienų ėmėsi organizacinio darbo. Kai pradėjo kariuomenė organizuotis, Jurgis pametė mokslą ir organizavo kaimuos savanorius, o paskum — visą laiką dirbo su pavasarininkais ir ateitininkais Mariampolėje. Kitiems šventadienį poilsis, o jam piūtis. Išsirengdavo į kaimus, į pavasarininkų susirinkimus, kad vėlų vakrą grįžtų dažnai pėsčiomis ar tamsią naktį, ar mėnesienos šviečiamas, ar sniegą girždindamas, ar purvus ligi kelių brisdamas. Ir tai neperdėta, nes ne kartą tekdavo išsimaudyti giliuose pavasario grioviuose.

Jurgio geležinė valia ir neišsenkanti energija sukūrė Mariampolės apylinkėje daugiau kaip 10 pavasarininkų kuopelių. Jis rėmė ir, rodos, drauge su kitais redagavo tuomet pasirodžiusį pavasarininkų laikraštį „Pavasario Žiedus“. O baigęs gimnaziją 1920 m. persikėlė į Naumiestį ir suorganizavo antra tiek kuopelių kaimuose. Pavasarininkai buvo jo giliausias rūpestis ir ligos dienomis. Beveik kiekvienas jo laiškas (o jų man liko per 50) baigiasi pasiteiravimais, patarimais apie jo ir drauge mano tėviškės pavasarininkus. Jiems jis ypačiai buvo atsidavęs siela ir kūnu: jis juos suorganizavo, jo darbu kuopelė toli pralenkė visų kitų kaimų kuopeles; jo iniciatyva pastatė pavasarininkų globėjo šv. Aloyzo statulą su koplytėle, kuria grožisi dabar visi praeiviai ir kaimynai. Ir kiek kartų jį belankiau, visados jis pirmas prisimindavo pavasarininkus.

Ateitininkų idėjos sąmoningai suaugo su jo siela dar Rusuos. Visu užsidegimu ėmėsi ateitininkų darbo, kai 1922 m. atvažiavo į Kauną studijuoti. Drauge su J. Grinium jis pasiėmė pirmiausia tvarkyti pakrikusius „Ateities“ administracijos reikalus. Ir toji trijulė — jiedu ir redaktorius Mičiulis — pastatė „Ateitį“ ant kojų. Kitais metais Jurgis gavo vilkti sunkias tuo metu ateitininkų moksleivių organizacijos pirmininko pareigas. Įvesti organizacijoj discipliną, sucentralizuoti, sutvarkyti santykiai su kita jaunimo organizacija, su skautais, reikalavo plieninio kantrumo ir takto. Na, ir dirbo tada: nuolatiniai aplinkraščiai, visiems ateitininkams kelių dienų organizaciniai kursai, susirašinėjimai... atimdavo jam ne tik studijų, bet ir poilsio laiką. Būdavo, pareis vėlų vakarą susierzinęs, susirūpinęs, išvargęs. Jo bloknotas pilnas dar visokių atliktinų reikalų. Ir ne kartą net „studentiškos“, t. y. nedažytos, arbatos neragavęs, imasi vėl raštus redaguoti, naujus planus ruošti.

Tarp studentų jis lyg buvo vienas rimtųjų ir kaip studentas mokslo darbininkas ir kaip katalikas. Pirmiausiais studijų mėnesiais 1923 m. studentams pamaldų nebuvo. Susidaro tada negausus būrelis, kurie rūpinasi gauti specialias pamaldas studentams. Iš pradžių patys buvo organizatoriai, patys tų pamaldų giedotojai ir dalyviai. Ir Jurgis buvo vienas pačių aktyviausių tų organizatorių. Jis buvo net bažnytinio studentų choro pirmininkas. Apskritai buvo aktyvus visam akademiniam gyvenime. Vėliau, kada ateitininkų studentų sąjunga grupavosi sekcijomis, jis organizavo studentų pedagogų būrelį. O pedagogo gabumų jo turėta. Jo charakteris buvo tiesus, teisingas, griežtas, autoritetingas. Kad ir nemalonu kam buvo vykdyt griežtus reikalavimus, bet jo mokiniai matė jį elgiantis teisingai ir dėl to jį mylėjo. Dar Naumiesty, artimiausias, rodos, jo padėjėjas pavasarininkams organizuoti nemokėjo kaip reikiant matematikos. Ir Jurgis, nepaisydamas jo organizacinių nuopelnų, pažymėjo jo mokėjimą blogu ženklu. Laikė mokinys pataisą nepasiruošęs ir mokytojas Jurgis jo nepraleido. Nemalonu. Bet pats mokinys pripažino draugams: „Vis dėlto Steponaitis teisingas“. Pats daug dirbo ir dirbo ne bet kaip, dėl to ir iš kitų reikalavo sąžiniško darbo.

Net darbininkės tarnaitės ir tos gavo pajusti a. a. Jurgio organizacinius bei pedagoginius gabumus. Kurį laiką jis vedė zitietėms suruoštus vakarinius kursus.

Vos dvejus metus gavo pastudijuoti. Tas nuolatinis intensyvus darbas suėdė jo sveikatą. Dar prieš 1924 m., rodos, gegužės mėn. staiga suima jį džiova. Paskubomis išvažiuoja į Karaliaučių. Gydosi, bet ateitininkų reikalai ir ten jam neduoda ramybės. Savo laiškuose jis dienomis skaito laiką, ar galės suspėti į konferenciją. Kaip jis, pirmininkas, nedalyvaus konferencijoj? Ir kada gydytojai pasako, kad jo dar neišleisią, jis

Jurgis Steponaitis mirties patale.

J. Steponaitį į kapus lydi.

Prie Jurgio Steponaičio kapo.

Jurgis Steponaitis.

rašo grauždamasis: „Tai tikras skandalas, kurio, žinoma, jūs nė vienas nesuprantat!“ Bet daugiau pirmininkauti jam jau neteko: liga jo neatleido. Važiuoja dar į džiovininkų miestelį — Šveicarijos Davosą. Pabuvęs ar tris mėnesius, grįžta, taryt, apsigydęs į Lietuvą. Vis tiek nestiprus. Kretkampio pušynėlis, Jurbarko sanatorija, Alytaus miškas tebėra jo prieglobsties vietos.

1926 m. Jurbarke paėmė vėl mokytojo vietą, ėmė rengtis kartu baigiamiems universiteto egzaminams, dirbti vėl tiems patiems ateitininkams, pavasarininkams, mokytojų katalikų sąjungai. Bet ligos dar nebūta išėjusios. Net pats stebisi, kad atvažiavęs į Kauną egzaminų laikyti per vieną egzaminų valandą pailsęs tiek, kad nepajėgęs atsakinėti, nors puikiausiai orientavęsis, ko klausia ir kas atsakytina.

Šiaip taip išvežė mokslo metus. Baigė universitetą. Mėgino per vasarą pasigydyt. Nepavyko. Vėl Davose. Po laiko. Gydytojai vilties neduoda. Ne tik plaučiai — ir viduriai, ir gerklė sutriko, net širdis nepakenčia kalnų oro. Ir leidžiasi draugo palydėtas vėl į pakalnę, paskui į savo mieląją tėviškę.

Sugrįžta bent mirti. Nuo praėjusių Velykų su vasaros pertraukomis Jurgis suaugo su savo šeimo seklyčia, su vyšnių sodu saulėtą dieną.

Tirpo kaip vaško žvakė. O tiek dar turėjo planų! Ir gyventi tikėjos, kaip paprastai džiovos kertami žmonės.

Nors kūnas leipo, bet dvasia augo. Iš pat mažumės jo dvasią buvo pagavęs religinis jausmas. Kai mudu gyvenom 1923—4 m. vienu du kambarėly, atmenu gerai, kaip kiekvieną vakarą baigdavom Šv. Rašto skaitymu. Skaitydavau, o jis klausydavo susimąstęs ir staiga kelia klausimus. Tai buvo malonūs saulės spinduliai mudviejų „celėje“. Man jie prigeso, o jam įsiliepsnojo jais visa būtybė. Religinės praktikos dalykuos nedovanos sau mažiausio apsileidimo, o charakterio ydas maldė antprigimtinėmis priemonėmis: malda, sakramentais. Kasdien šalia paprastų maldų kreipdavęsis dar į Dievo Motiną, kad apsaugotų, pasak jo, nuo tinginiavimo ir išdidumo. Ir kaip jis džiaugės šią vasarą, kad stambiąsias ydas jau apmalšinęs. Prisipažino kartą, kad kelis sykius jį buvo pagavęs kažkoks dvasiškas susižavėjimas, savotiška ekstazė. Tada jis jautęs tokį pasitenkinimą, kad nieko daugiau ir geriau negalėjęs trokšti nei Dievą prašyti. Pati sveikata jam tada rodydavusis tokis menkas daiktas, kad net neverta jos melsti. Ir kuo jo fiziškos jėgos silpo, tuo jo pasitikėjimas Dievo Apvaizda vis augo. „Lurdas“, Šilava“... kartais ištrūkdavo iš jo lūpų. „O gal?“.. Ir šią vasarą tvirtai buvo pasirengęs su maldininkais į Šilavą važiuoti ir prašyti sveikatos Dievo Motiną. Tik nusilpimas, aukšta temperatūra ir kitų patarimai sulaikė jį lovoj.

Pasveikti jis troško ir vis tikėjosi. Bet kuo daugiau jo jėgos seko, tuo labiau jis ėmė susitaikinti su Dievo valia. Ir kelias savaites prieš mirtį jo dvasia jau visai nurimus. Jis pasiryžęs; jis net laukia.

Dvi savaites prieš jo mirtį gaunu paskutinį jo laišką: tikras testamentas. Jau nieku nebesirūpina, nieko nebesiteirauja. Tik nuoširdžiai prikiša: „Nesilankai, užmiršai ir gimines ir draugus. Bet jau vistiek: neverčiu tavęs nei laiško rašyti, nei kitų sutrukčių daryti... Laimingai darbuokis“. Ir tai paskutiniai jo rašytieji žodžiai.

Mirtį sutiko ramiai, net su džiaugsmu, kaip ilgai lauktą viešnią. Priėmęs paskutiniuosius sakramentus, džiaugdamasis prataria: „Jei būtų man leista pasveikti — nenorėčiau. Kad tik greičiau toji mirtis!“ Bet noras mirti nebuvo pesimisto neviltis. Su džiaugsmu ir kupinos vilties jo akys nuolat krypdavo į mažutį prie jo lovos kabantį Nukryžiuotojo paveikslą. Optimizmas, sielos džiūgavimas nustelbė kūno skausmus.

Mirties žingsnius jautė. Porą valandų prieš jam mirštant, jo sesuo, kuri visą laiką jį ligino, pasakė eisianti parkviesti brolį kanauninką iš Vilkaviškio. „Vistiek jau nesuspės“... prašnabž-

dėjo dar lūpos. Ir tikrai brolis jį rado jau be žado. Stingstančias rankas dar pats mėgino sudėti ant krūtinės. O paskutinis jo noras — jokių laidotuvių, iškilmių, o melstis. Melstis ir melstis jo vienintelis prašymas atsisveikinant su žeme.

Mirė lapkričio 19 d., o lapkričio 22 d. jo profesoriai, auklėtiniai, jo draugai, artimieji, studentai, moksleiviai, pavasarininkai... lydėjo jo kūną į ateitininkų kapus. Mariampolės ateitininkai pasirinko bendruose kapuose kertelę, kur bus visiems ateitininkams bendra amžinojo poilsio vieta. Ir a. a. Jurgis pirmas atgulė ateitininkų kapuose.

Paskutinį jam žodį tarė bažnyčioje profesorius J. E. vysk. Reinys. Kapuose — kan. Laukaitis. Ateitininkų Federacijos vardu Dr. Leimonas, Mariampolės ateitininkai ir pavasarininkai, Jurbarko pedagogų taryba, ateitininkai, pavasarininkai, mokytojai katalikai ir kt. Po valandos beliko tik vainikų kauburas.

Mariampolė dar nebuvo mačiusi tokių didžių laidotuvių nuo a. a. kito ateitininko mirties Antano Matulaičio. Abu tie ateitininkai sugulę dabar netoliese nuo vienas antro... Jų kaulai pelenais pavirs, kapų kauburai žemėn susmegs, žalia veja bepaliks prie rymančio kryžiaus. Bet argi ne a. a. Jurgis įrašydino šv. Aloyzo statulos akmeny Maironio žodžius: „Idėjos, jei didžios, nemiršta kaip žmonės".

Ir tai vienintelė jiems mirštantiems ir mums gyviesiems paguoda.

Už a. a. Jurgio didžius katalikų jaunimui darbus išpildykime bent jo paskutinį prašymą: tarkime su pagarba ir nuoširdumu:

requiem aeternam dona ei, Domine...

Jurgis Steponaitis.

Curriculum vitae.

Studentų ateitininkų s-gos archyvuos susirado paties a. a. J. Steponaičio autobiografija, parašyta prieš pat susergant. Ją čia ir spausdiname. *Red.*

Gimiau Triobiškių kaime netoli Mariampolės, Kvietiškio v. 1898 m. rugsėjo 4 d. Mano tėvas Kazys Stepanavičius, dabar Steponaitis, yra diktas, taip sakant, drūts vyras, gerai moka ūkį vesti, bet mokslų nepažįsta: nemoka nei skaityti nei rašyti. Motina Ona Venciūtė, iš Asiūklės kaimo, rodos, Gudelių v. Mariampolės ap., yra, žinoma gera žmona, gražiai gyvena, moka šeimyną vesti, bet galvos mokslų nėjusi. Rašto visai nemoka,

skaityti šiek tiek pramokus. Taigi abudu mano tėveliai nemokyti, bet giminių ir pažįstamų patariami savo vaikus išmokino. Du broliu „klasių“ nėjo, bet pradžios mokyklose mokėsi, rodos, ją yra baigę. Vienas dabar gyvena Amerikoj, kitas namie ūkį veda. Trečiasis brolis kunigas gyvena dabar Mariampolėje (o dabar Vilkavišky. — Red). Turiu dar dvi seseri. Abidvi mokytojos... Gyvųjų tarpe daugiau jau nėra. Kiek yra mirusių — tikrai nežinau. Mano atminimu mirė viena sesuo ir vienas brolis. Jis buvo šeimoj jauniausias. Mirė Marijonų vienuolyne Mariampolėj (keistas sutapimas: mirė sesuo, po 10 metų brolis Vincas, o po kitų 10 metų antras brolis Jurgis! Red.).

Tėvas (dabar jau brolis Jonas) valdo ūkį 54 margų žemės. Šitokioj šeimoj aš gyvenau iki kokių 8—9 m. amžiaus. Namie mane pamokė kiek skaityti ir 8 ar 9 m. atidavė į Mariampolės p. Endziulaičio (Vytauto Endziulaičio tėvo. Red.) vedamą pradžios mokyklą. Mokėmės mudu drauge su broliu Vincu, kurs, kaip minėjau, mirė Mariampolės vienuolyne. Pradžios mokyklos nebaigiau. Antroj „otdelenijoj“ bebūnant p. Endziulaitis mane paruošė į gimnaziją ir 1909—10 m. metų vidury išlaikiau, žinoma, labai sunkiai į „prigotovušką“ (taip mes vadinom priruošiamąją klasę). Mokslas ėjo labai sunkiai. Perėjęs pirmon klasėn pajutau dar „sunkesnio“ darbo, pradėjau tingėti. Įsivaizdavau, kad iki kunigo vistiek nedasimokysiu; maniau, kad aš gimęs ne mokslams, bet kaimo darbui, tad nežiūrint brolio kunigo ir tėvų pastangų aš nutariau nesimokyti ir nesimokiau. Ėmė man ir repetitorius, ir gražumu prašė, ir baudė — vistiek aš niekam netikęs. Pirmoj klasėj likau antriesiems metams. Maniau liausis mane vertę mokyti, ir aš grįšiu namo (Iš tiesų a. a. Jurgis kaimo rankų darbo nevengė: išsivilkęs kartu su visa šeimyna vasarą jis rugius kirsdavo, šieną piaudavo, mėždavo, kartu su šeimyna ir valgydavo, nieku nesilepindamas. — Red.). Bet ne. Kunigas išvadino mane „žiopliu“, kad nenoriu mokytis. Išvažiavau. Nors dabar jau pamačiau, kad turėsiu eiti mokslus ir stengiausi daugiau dirbti, bet nesisekė. Repetitorių stumiamas vargais negalais iš pirmosios klasės išėjau. Sunkiai mokslas ėjo dar ir pirmojoj ir trečiojoj klasėj. Trečiojoj klasėj bebūnant įvyko manyje permaina. Aš pamėgau mokslą ir pradėjau visai kitaip dirbti. 1914 m. pradėjau mokytis ketvirtojoj klasėj. Buvo galima justi, kad darbas sekasi gerai. Tačiau bene tris savaites pasimokę turėjom palikti ir gimnaziją ir Mariampolę. Prasidėjo Didysis Karas. Vokiečių pirmasis užplūdimas nutraukė Mariampolės gimnazijos darbą, kurs atgijo paskum tik „Žiburio“ gimnazijos vardu.

Čia galiu dar pastebėti, kad gyvenau visą laiką iki karo prie tetos Mykolaitienės, kuri būdavo pati maldinga rūpinosi ir mūsų „dūšios reikalais“. Gyvendavau ne vienas. Kambary būdavom susikimšę po kelis — gyvenom visa „familija“ — Vencių,

Šmulkščių vaikai, Mykolaitis (Putinas), Mašalaitis ir kiti. Vyresnioji, Mykolaitis ir Mašalaitis, mažiau susidėdavo su mumis, bet už tai jaunesnieji — o mūs susidarydavo po 4—5, — tai galvom eidavom. Na bet, juk tas vaikams ir tinka.

Didysis karas nutraukė man mokslą vieneriems metams. Šituos metus trankiausi pafrontėmis. Nors vyras buvau dar menkas, bet uždarbiavau. Rusai mane vadino tik „padrostok" (vaikezas) ir apmokėdavo prasčiau negu suaugusius. Dirbau apkasuos paprastą darbą, daugiausia tvoras pyniau, arba žemes kasdavau. Tekdavo ir vargo ir baimės matyti, — tas, žinoma, dar geriau atsiliepė į mano mokslinę pažiūrą. Aš pradėjau ilgėtis mokyklos, užsidegiau karšta mokslo meile ir gal dėl to vėliau įstojęs Voroneže į ketvirtąją M. Yčo Vilniaus gimnazijos klasę buvau ir geras mokinys. Gabumo nejaučiau. Pakankamai mokiausi tik dėl to, kad sąžiningai dirbau. Penktoj ir šeštoj klasėj sekėsi geriau. Čia galėdavau ir rašinius kai kam „padėti" rašyti klasėj. Sukydavausi, mat, geresniųjų mokinių tarpe.

Be mokyklos darbo turėjau dar kiek darbo at-kų kuopoj ir tremtiniais rūpinimosi draugijoj. Buvau jos sekretorium. Į at-kų kuopą įstojau, rodos 1916 m. B. Žukausko paragintas.

Rusijoj gyvenau iš pradžių „Nikitino" bendrabuty, vėliau „Hambovo" bendr. Mano draugais buvo Pr. Barkauskas, S. Babarskis, Vac. Endziulaitis, J. Chmieliauskas, B. Žukauskas, J. Matulevičius ir kiti. Jų įtakoj man teko pergyventi „pirmosios meilės romaną", kurs taip audringai ir kartu vaikiškai praėjo, kad šiandien atsiminti nevisai smagu. Tačiau tai buvo reikšmingas mano gyvenime įvykis, kurį laikau dideliu pasimokymu . . .

Iš Rusijos grįžau 1918 m. gegužės mėn. Tėviškė buvo sudegusi, bet namiškiai buvo jau išsistatę šiokią tokią pastogę ir mane priėmė kaip didelį svečią. Grįžau, mat, netikėtai (sesuo Onutė, kuri jį dabar ligino, jo, sugrįžusio iš Rusijos iš karto visai nepažino — tiek buvo pasikeitęs. — Red.).

Tą pat metų rudenį priėmė mus į VII „Žiburio" gimnazijos klasę Mariampolėj... Tais pat (1918-19) metais pradėta organizuoti kariuomenė. Vyresniųjų klasių mokiniai pakilo. Žodžiais ir aš buvau karštas patriotas. Buvau pasiryžęs eiti su draugais savanoriu į organizuojamos kariuomenės „pulkus", bet čia susirgo mano motina. Jos prašomas likausi kelias dienas liginti. Išrodė visai silpna. Liga jos nusitęsė, mano draugai jau išvažiavo, aš... likausi. Likęs ir tai kiek vėliau užsidėjau kareivio kepurę ir važinėjau po kaimus „apaštalaudamas". Dabar tas prisiminti nėra taip malonu, bet tuomet man atrodė idealas (kiek nuoširdaus tiesumo sau pačiam! Koks skaudus savęs teisimas! — Red.).

1919-20 m. susidarė mūsų vyrų 6 žmonės ir vėl grįžom į Mariampolės gimnaziją, kuri tuomet perėjo į valdžios rankas. Po

ilgų metų sunkoko darbo (nes teko išeiti pusantrų metų kursas) 1920 m. gegužės m. išlaikėme maturos egzaminus. Tais pat 1920 m. patekau į Naumiesčio „Žiburio“ gimnaziją mokytoju. Tėnai dirbau dvejus metus. Dėsčiau lotynų ir lietuvių kalbą. Darbas sekėsi vidutiniškai. Buvau karštas patriotas (šaulys — Red.). Netingėjau dirbti visuomenės darbo. Ypač mylėjau pavasarininkus, su kuriais dar Mariampolėj būdamas susiartinau.

Šitas dvejų metų mokytojo darbas pakeitė mano pažiūrą į vadinamąjį pašaukimą. Iki tol aš buvau linkęs į gamtos mokslus ir niekuomet nemaniau būti mokytoju. Naumiesčio dvejų metų mokytojo darbas pakreipė mano nusistatymą ir 1922 m. rudenį įstojau į Lietuvos universitetą teologijos filosofijos fak., kur pasirinkau literatūrą pagrindine šaka, pedagogiką ir socialogiją — šalutinėmis.

Ką daugiau čia turiu pasakyti, nežinau... Pagaliau ir nesvarbu, nes *šitą mano aprašymą paimsit tik tada, kai išgirsit, kad toks ir toks Jurgis mortuus est., t. y. tada, kai norėsit sužinoti, kas jis toks, kuris dabar mirė.*

Dabar, kol aš gyvenu, — o gyventi manau dar ilgai, — tai šitas mano pradžios gyvenimo tarpsnis niekam nėra įdomus, tad jo aprašymas tegul sau guli archyve.

Kaunas, 1924. III. 29.

A. Žirgulys

Hermannas Sudermannas

Hermannas Sudermannas gimė 1857 m. rugsėjo 30 d. Matzikuose, Klaipėdos krašte. Tėvai yra kilę iš holandų menonitų šeimos ir tik vėliau į Matzikus atkeliavę. Iš jų giminės Danielius Sudermannas žinomas kaipo bažnytinių giesmių autorius.

Gimnazijos mokslus Hermanas ėjo Tilžėje. Paskui studijavo Karaliaučiuj ir Berlyne literatūrą, istoriją ir moderniąją filologiją. Nuo 1881 m. jis būna redaktorium vieno vokiečių liberalų laikraščio Berlyne. Po to kiek laiko dirbo namų mokytojo darbą. 1888 m. išleidžia romaną „Frau Sorge“, o metais vėliau jo drama „Garbė“, suvaidinta Berlyne Lesingo teatre, tvirtai pastatė Sudermanną ant kojų. Ir šiandie ji nuo daugelio scenų nenueina. Nuo to laiko jis, greta didžiausio šių dienų vokiečių dramatininko Hauptmanno, buvo žymiausias senesnės vokiečių dramos atstovas.

Didžiojo karo metu pasirodė visa eilė Sudermanno dramų, komedijų, tragedijų — „Bičiulė“, „Aukštesnis gyvenimas“...

Dažnai mėgdavo atsilankyti į savo tėviškės kraštą pasilsėti Klaipėdos pajūry.

Šiemet vasarą buvo atsilankęs gimtinėj ir gana jaukiai čia praleido apie porą savaičių laiko.

Mirė lapkričio 21 d. Berlyne, sulaukęs 71 metų amžiaus. Visa vokiečių spauda plačiai nagrinėja jo reikšmę literatūrai, ypatingai iškeldama jo „Litauischen Geschichten".

Ir lietuviams Sudermannas yra žinomas. Lietuvių kalba jau yra pasirodę keletas jo dramų: „Geras vardas", „Garbė", „Užkampio laimė", „Joninės", „Gėlėse", „Drugeliai". Sudermannui darė žymesnę įtaką du veiksniai: tėvų frankiškas kilimas ir gimtoji vieta — Klaipėdos kraštas (tada dar skaitęsis Rytų Prūsais). Pirmas žymia dalimi nulėmė jo, kaip rašytojo ir žmogaus, dvasios struktūrą, antras suteikė jo kūrybai medžiagos. Apie didesnę gimtinės įtaką Sudermannui šiandie plačiai dar sunku kalbėti, kadangi jis neilgai joj ir buvo, be to, ir davinių tam per maža. Dar jaunas būdamas išvyko į Berlyną ir tenai gyveno iki paskutinių dienų. Bet kad jis yra skolingas Mažajai Lietuvai, to negalima užginti. Čia gimęs praleidęs pirmąsias jaunystės dienas, ir persikėlęs į didmiestį neužmiršo gimtojo krašto. Ne vieną jo vaizdą panaudojo savo kūrybai.

Žymiausias jo veikalas, kurs vienas atlaikytų literatūrinę garbę, kalba apie lietuvius. Tai *„Lietuviški pasakojimai" („Litauischen Geschichten")* (1917 m.). Kaip pats vardas rodo, čia turime ieškoti lietuviškų apysakų. Jų yra tik keturios, bet gana ilgokos: „Kelionė į Tilžę", „Miks Bumbullis", „Jons ir Erdmė", „Tarnaitė". Visos jos iš vieno ar iš kito šono vaizduoja Klaipėdos krašto ir Prūsų lietuvių gyvenimą. Pro mūsų akis praeina mums artimų ar bent pažįstamų miestų vardai — Klaipėda, Karaliaučius, Šilutė, Gumbinė, Tilžė. Veikėjai irgi nešioja lietuviškas pavardes, pav., Balckus, Doczys, Doczienė. Kai kurie jų matyt šiek tiek dar moka lietuviškai, — autorius čia vieno veikėjo lūpomis duoda lietuviškai vienos dainelės posmą. Tiesa, daugelyj vietų lietuvių tipai nudažomi juodomis spalvomis. Taip, sakysim, apysakoj „Kelionė į Tilžę" piešiamas žvėjys Ansas Balckus, kurs su žmona gyvena gana įtemptose santykiuose. Visokiais būdais nori ja atsikratyti. Tam veža ją neva parodyt Tilžės gražybių. Bet, gerokai pasigėręs, grįždamas namo valtelėj užmiega — valtis apsiverčia ir jis paskęsta. Tik žmoną kaimynai išgelbėja. Jo žmona Indrė iš viso ideali, dora moteris, visa siela atsidavusi vaikams, mielai nešanti gyvenimo kryželį ir teieškanti paguodos tik Dievuje. Tai šviesiausias ir gražiausias „Litauischen Geschichten" tipas. Kitoj apysakoj „Miks Bumbulls" Mikas Bumbulis nužudo žmogų, to padariniai — tardymai, suėmimai, teismas. Atrodytų per daug sutraukta neigiamų gyvenimo pusių, bet tai gali būti pateisinta Sudermanno naturalizmu. Juk ir dramose vaizduojami dau-

giausia neigiami vokiečių tipai, vokiečiai nė kiek tai nelaiko Sudehmannui už blogą tai prigimtis naturalistų bruožas. Gerai būtų, kad kas panagrinėtų atskirai Sudermanno vaizduojamų asmenų lietuviškumą.

Pasakotojo talentas Sudermannui įgimtas. Be „Litauischen Geschichten", kur stipriausiai iškilo, jis didis ir romane „Frau Sorge" ir eilėj kitų. Čia Sudermannas pasireiškia kaip tikras pasakotojas, kuriam terūpi tik pasakoti ir pasakoti. Sentimentalizmą ir efektus Sudermannas pasakotojas mėgsta, kaip ir Sudermannas dramatininkas; jis mielai vartoja dar ir dialogus, bet visa tai neturi išeiti iš pasakojimo ribų, turi būt griežtai jam palenkiama. Su ramiu, šaltu jo pasakojimo būdu jungias švelnus jumoras, kuris nėra užmestas iš viršaus, bet išaugęs iš paties daikto.

Antra Sudermanno kūrybos pusė — tai dramos. Jis iškilo ne apysakomis ar romanais, bet drama *„Garbė"* (1889), kuria išsyk užėmė vidurį tarp seno ir naujojo meno. Viena dramos pusė kalba apie aristokratų namus, — čia senos, žinomos figūros: turtingas komercijos patarėjas; jo sūnus, tikras palaidūnas; duktė, mylinti neturtingą, bet aukštos doros ir didelių gabumų Robertą. Visa tai jau žinoma iš miesčioniškos dramos. Bet nauja yra tai, kad čia su šitais aristokratais scenoj santykiuoja „užkiemio gyventojai" — žemesnis visuomenės sluoksnis, kurs aukštesnių darbus palydi su neapykanta ir pasityčiojimu. Jis už savo egzistenciją kovoja garbingu darbu ir velka naštą, kurią kiti uždeda. Proletariato būvis tokiomis spalvomis dar nebuvo judintas. Prieš mus stovi įvairiausi to luomo tipai — ir tėvai Heinekes, darbo žmonės, kurie skundžiasi savo našta ir mielai džiaugiasi, kad jų sūnūs iškilo į ponus; ir duktė Alma, jau bekylanti į „ponus", bet dėl savo naivumo ir per didelio žmonėmis pasitikėjimo lieka ponų nedorybių auka; bet užtat jos uošvis Michalskis griežtai prieš ponus nusistatęs, nors dar dovanas mielai priimtų; Robertas — naujos gadynės žmogus, turįs tikrą garbės ir pareigų supratimą.

Šiokiu luomu priešpastatymu aiškiai nušviečiama pagrindinė dramos tezė — kiekvienas luomas turi savą garbės supratimą. Šiuo atveju charakteringi grafo Trasto žodžiai: „Ką mes paprastai vadiname garbe, tai ne kas kita kaip tik mūsų šešėlis, kurį mes atmetame, kai visuomenės pagarba mus apšviečia. Bet visų blogiausia yra tai, kad tiek įvairių „garbės" rūšių turime, kiek visuomenės susitelkimų ir sluoksnių". Gale abiejų luomų atstovai susijungia, kad sudarytų naują garbės supratimą. Koks jis bus, mes nežinome.

Tos dramos pasisekimas scenoj buvo nepaprastas. Bet kada Sudermanas tuos pačius aristokratus parodė kitoj dramoj, „Sodomos galas", tik, žinoma, tirštesniais bruožais, buvo nušvilptas.

„Sodomos galo“ nepasisekimas paskatino Sudermanną būti atsargesniu. Kitose dramose jis ne taip aiškiai, daugiau miglotai vaizduoja dabarties gyvenimą. Daug kur nusilenkia publikos skoniui, grįždamas vėl prie pirmykščių savo manierų. Visos kitos jo dramos — „Tėviškė“ (1893), „Drugeliai“ (1893), „Užkampio laimė“ (1895) yra efektų dramos. Tik *„Johannes“* turi reikalo su istoriniais asmenimis. Čia šv. Jonas krikštytojas pastatomas tarp dviejų pasaulių — tarp nusileidžiančio ir patekančio.

Apskritai imant, Sudermannas savo dramose pasirodo kaip tikras naturalistas. Jei idealizmas pasirinko visa tai, kas kilnu, gražu ir aukšta, tai liko dar žemoji pusė. Sudermanno kūryboj ta antroji gyvenimo pusė ir pasireiškia. Jo dramos iš didmiesčio gyvenimo rodo dvasioj nusigyvenusius, nuvargusius žmones. Tai nedora ir melaginga draugija. „Jokių pareigų ji neturi, tik nervus; jokios meilės, tik nervus; jokio likimo, tik nervus; tai pasaulis, kuriam nieko nėra švento, išskyrus dviprasmį sąmojų, kuriame niekas kitu netiki, kadangi niekas netiki pats sau“ — sako Hans Naumann. Jie neturi kitokio pasiteisinimo kaip — mūsų veikimas yra protestas prieš masių filisteriškumą ir prieš pasenusią nuomonę dėl doros, papročių ir gero vardo. Bet tai tik išviršiniai gestai, o viduje — tuštuma ir klaikus šaltumas.

Sudermannas iškelia dienos švieson šią visuomenę, kad ją supliektų. Bet kaip iš viso naturalizmas, taip ir jo naturalizmas yra pusiaukelėj į tikslą. Supliekti galima, bet ką naujo vietoj to duosi? Sudermannas to naujo visai mažai teduoda.

Dramatines priemones, visą sceninį aparatą Sudermannas puikiausiai valdo. Dėl komplikuoto ir įtempto veikimo ne visur išlaiko logišką dalykų pamatavimą. Atskirų scenų rutuliojimu ir motyvų pravedime daug kur primena prancūzų dramą. Ilgainiui Sudermanno garbė gal ir laikysis daugiau jo apysakomis ir romanais, mažiau dramomis.

J. B.

Gyvulių žiemos miegas

Ypatingas kai kurių gyvulių prisitaikymas prie klimato sąlygų yra žiemos miegas. Tačiau ne visi šio klausimo tyrinėtojai su tokiu jo pavadinimu sutinka. Kai kurie jų (Horvath) mano, kad žiemos miegas nėra joks miegas ir nieko bendro su žiema neturi. Merzbacheris žiemos miegą aptaria, kaip daugumo gyvulių apsisaugojimo priemonę nuo nepastovių gyvenimo sąlygų. Išorinių sąlygų nepatogumas pasireiškia kaip tik žiemą, kai stinga maisto. Be to, miego ilgumas taip pat pareina nuo išorinių sąlygų: šiaurėj ir aukštuose kalnuose yra ilgesnis, negu kitose vietose. Šikšnosparnių ir kai kurių graužikų rūšių miegas trunka 5—6 mėn., ežio 3—4 mėn. ir barsuko, lazdynų pelės, voverės 2—3½ mėn.

Daugumas gyvulių, prieš užmigdami, pasigamina maisto atsargos riebalų pavidale ir ištisą žiemą miega be jokios pertraukos. Kiti gi, kaip pastebėjo Weinlandas ir Riehl, tam tikrais laikotarpiais atbunda. Atsarginį maistą (riebalus) dažniausiai suvartoja žiemos pabaigoj, prasidedančio atbudimo metu, kai lauke negali dar rasti pakankamai maisto. Miego metu viduriai dažniausiai būna tušti; daugiausia ką galima rasti, tai nedidelį kiekį gleivinės masės. Aišku, kad užmigusių žiemos miegu gyvulių ir medžiagos apykaita turi būti kitokia, negu gyvų. Kvėpavimas taip pat keliolika kartų yra retesnis. Delsaux ištyrė, kad šikšnosparniai atsikvepia tik kas 15 min., įvairūs graužikai 2—6 kartus per minutę, tuo tarpu kai gyvi būdami per minutę kvėpuoja 50—60 kartų. Su kvėpavimo sumažėjimu glaudžiai yra susijęs oksidacijos ir kūno temperatūros kritimas. Marès apskaičiavo, kad kai kurios graužikų rūšys gyvi būdami reikalauja per valandą 2,355—5,038 klg. deguonies, tuo pat laiku atpalaiduodami apie 5,231 klg. $C0_2$. Žiemos miege tie patys gyvulėliai deguonies suvartoja tik apie 0,157 klg. ir apie 0,014—0,155 klg. atpalaiduoja $C0_2$. Šikšnosparnis per valandą atpalaiduoja $C0_2$ tik 0,060 gr.

Tokia maža medžiagos apyskaita yra priežastis ir jų temperatūros kritimo. Lazdynų pelės temp. nukrinta nuo 31 — 36° iki 9 — 14,5°. Žemiausia susliko temp. yra 2°. Miegančio šikšnosparnio temp. 7 — 7,2°, kai aplinkumos temp. 6,4 — 7,7°.

Atbundant temp. kyla gana greitai: lazdynų pelės per minutę pakyla nuo 13,5°iki 35,75° C; šikšnosparnio per 14 sek. pakyla nuo 11,25° iki 33,5° C. Vadinas, per 15 sek. šių gyvių temp. pakyla 17° prie 16,5° C aplinkumos temperatūros. Be to, pastebėta, kad pryšakinės kūno dalys įšyla greičiau, negu užpakalinės.

Žiemos miegu miegantieji gyviai turi daug panašumo su šaltakraujais gyvuliais. Išimta iš miegančio gyvio širdis ir įdėta

į tinkamos temp. fiziologinį skiedinį pulsuoja dar kelias valandas. Nukirsta miegančio šikšnosparnio galvą ilgą laiką dar rodo refleksinius judesius. Tuos reiškinius galima pastebėti tik šaltakraujuos gyvuliuos.

Gamtoj yra žinomas ne tik žiemos miegas, bet daugelis tyrinėtojų pastebėjo ir „vasaros miegą“. Forel pastebėjo du gyvulėliu (Myoxus Glis), kurie užmigo gegužės mėn. ir atbudo tik rugpiūčio mėn. Tokių faktų yra pastebėta ir daugiau. Kai kurie tropikų gyviai užmiega tuo laiku, kada būna karščiausia. Max Weber'is pastebėjo, kad Madagaskaroj yra gyvių, kurie užmiega sausiausiu laiku. Per tokį miegą gyviai maitinasi riebumais, kurie būna sukrauti tam tikrose kūno dalyse. Kai kuriuos gyviuos Prunelle rado po oda tokių riebumų ištisus sluoksnius.

Užmigusieji gyviai gali miegoti tik tam tikrose temp. ribose. Graužikai atbunda prie 4° R, šikšnosparniai prie 3,5° R, lazdynų pelė prie 2,3° R ir ežys prie 2,5°R.

Kokios priežastys tokį miegą sukelia?

Aiškiai ir trumpai atsakyti gana sunku. Yra daugybė šiuo klausimu pažiūrų, tačiau nė viena aiškaus atsakymo neduoda. Kai kurie tyrinėtojai mano, kad užmigimo priežastis yra kraujo cirkuliacijos ir kvėpavimo sumažėjime. Köninckas sako, kad tai yra dėl kraujo spaudimo sumažėjimo. Bet patikimiausia pažiūra, rodos, bus Merzbacherio — kad užmigtų žiemos miegu, reikalinga, kad gyvulys atšaltų. Atšalimas ir šaltu pasilikimas yra charakteringas žiemos miego pažymys.

Žiemos miego pradžia ir pabaiga fiziologiniu atžvilgiu yra įdomiausi, tačiau ir sunkiausiai paaiškinami reiškiniai. Jų priežastis glūdi nerviniame mechanizme, kuris yra pailgosiose smagenyse, iš kur kvėpavimas, medžiagos apykaita ir kitoki reiškiniai yra reguliuojami.

Neaiškus klausimas yra su mūsų senovėj garsiomis meškomis, kurių dabar, deja, neturime. Vieni autoriai mano, kad meškos užmiega, kaip ir kiti minėti gyviai. Kiti neigia. Patikimiausia ar nebus ir čia vieno turinėtojo (Tschudi) nuomonė: „Žiemą jos miega daugiau, negu vasarą. Dideliuose šalčiuose, galimas daiktas, jos miega ištisas dienas nepabudusios, vienok nesustingusios“. Rudenį meškos susirenka taip pat tam tikrose vietose atsarginės maisto medžiagos — taukų. Šiltesniam orui esant jos išlenda iš savo urvų, o šalčiams užėjus vėl lenda į žiemos guolį. Tokio žiemos miego, kaip kiti minėti gyviai, meškos neturi. Žiemos miegas yra tik letargas, kuris yra tarsi pereinamoji stadija į tikrąjį žiemos miegą. Tokiam būvy užklupta ji greitai pabunda ir pranyksta savo „įprastu apsukrumu“. Kad iš tiesų taip yra, rodo ir tai, jog sausio mėnesį galima jau rasti jaunų meškiukų.

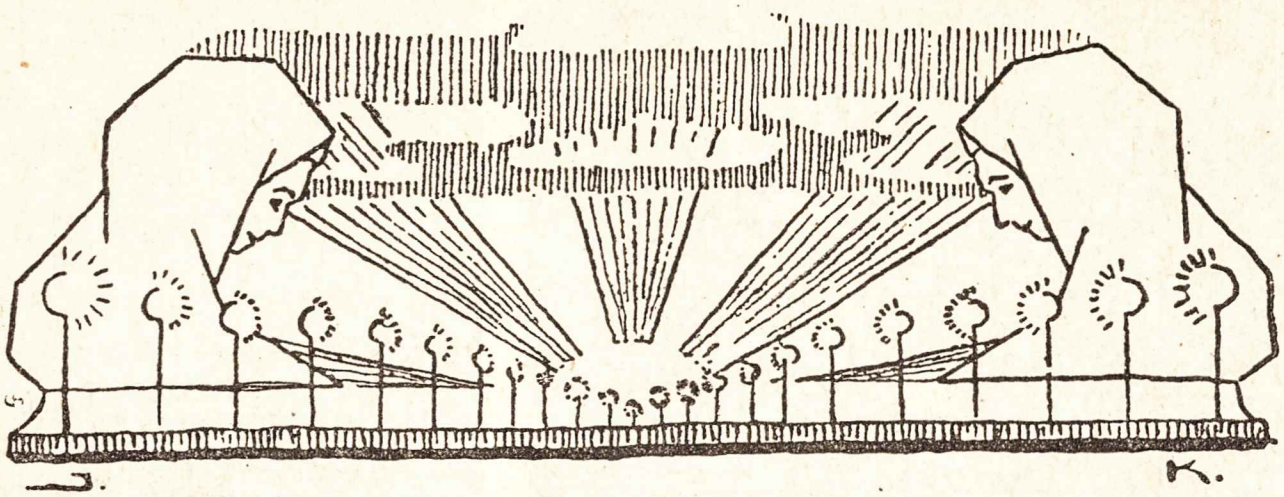

Jaunųjų žiedai

Myk. Linkevičius.

Man gaila...

Man gaila, man gaila kvapių žibuoklėlių
Ir sesės dainelių taip gaila šiandie...
Vai, niekad gegužės meilių vakarėlių,
Man teiktųs bent vieną anų valandų...

Tiek švietė laimužės... Taip norisi pinti,
Pripinti vainiką karščiausių maldų, —
Ir Tajam po kojų sudėt, Kurs grąžinti
Man teiktųs bent vieną anų valandų...

V-t-s.

* *
*

Uždainuosiu dainužėlę,
Ilgesio dainelę,
Pasiskųsiu ir raminsiuos
Jos gailiais žodeliais.

Uždainuosiu aš išėjęs,
Kur žmonės negirdi,
Kur per amžius ošia girios,
Kur gaivina širdį.

Pasiskųsiu giružėlei —
Jai atversiu širdį.
Apdainuosiu savo dalį
Ten, kur nieks negirdi.

Supras mane giružėlė,
Atjaus didį skausmą,
Pritars ilgesio dainelei —
Tada kartu trauksma.

Eitutė

Eglaičių pasaka

Pamiškėje, gražioje, saulutės apšviestoje vietoje augo trys eglaitės. Rimtos jos ir visada vienodos. Tiek žiemą, tiek vasarą nekeičia jos savo pavidalo. Tik didelei audrai užėjus, glaudžiasi viena prie kitos, norėdamos pasislėpti nuo žiauraus vėjo, kuris be pasigailėjimo jas lamdo. Bet audrai perėjus, jos vėl rimtos ir vėl tyliai pasakas seka, iš lengvo linguodamos savo šakas.

— Seniai, seniai — pradėjo viena iš eglaičių, — kai aš buvau dar labai mažytė, į šitą vietą atėjo jauna, graži mergaitė. Jos gelsvos aukso kasos puošė gražų, grakštų liemenį, o skaisčiame, lyg aguona, žydinčiame veide žibėjo dvi didelės, mėlynos, kaip dangaus žydrynė, svajingos akys. Atėjo ir nustebo, pamačiusi tokią gražią vietelę. Patenkinta apsidairė, prisirinkusi pirmųjų pavasario gėlių sėdo ir dainuodama pradėjo pinti vainiką.

Linksmos tos dainos. Jose spindi tos gražuolės siela. Rami ir laiminga dar ji, nes nežino, kas yra skausmas, kas kančia... Dar nepažino ji plataus pasaulio nė jo vylių...

Baigusi vainiką ji žibančiomis akimis užsidėjo ant galvos ir lengvai, kaip stirna, nubėgo pas motutę sengalvėlę pasidžiaugti.

Ilgai, ilgai dar lankė ji mane, vis tokia pat linksma ir patenkinta. O jos dainose, kaip pirma, spindėjo ta pati ramybė ir džiaugsmas.

Pripratau prie jos. Kiekvieną dieną, kai saulutė skendo auksinėje padangėje klausydavau, ar nesušlamės šakos, ar nesublizgės saulutėje jos auksinės kasos.

Kartą sušlamėjo, susiūbavo žalios eglių šakos, ir iš miško gilumos išėjo jaunuolis. Jo juodos garbanos buvo nusvirusios ant tamsių ugninių akių, lyg norėdamos jas paslėpti. Žaibuojančiu žvilgiu jis pažvelgė į tolį ir atsiduso.

Prieš metus jis buvo jojęs tuo keliu. Jojo išdidus su savo draugais naikinti ir terioti šio krašto. Troško garbės, troško kovos...

Tada jis buvo visai nepanašus į tą, kuris stovėjo prie manęs. Jis buvo pasiryžęs žudyti kiekvieną, nesigailėdamas nieko: nei jaunos mergelės, nei nekalto kūdikio, nei silpno senelio... Ir nieko jis nesigailėjo. Viską plėšė teriojo. Moteris pavergė, vyrus nužudė, o jų sodybas pelenais pavertė...

Besiaučiančius, beteriojančius užklupo lietuviai. Nors narsiai jie gynėsi, narsiai kovėsi, vis tiek nelaimėjo

Kitus nužudė lietuviai, kitus pavergė, o jis su keliais draugais prasiskynė kelią kalaviju ir pabėgo... Bėgo slapstydamiesi, kad kas nesugautų, kad nesulaikytų. Naktimis keliavo, o dienomis miškų tankmėje slėpėsi.

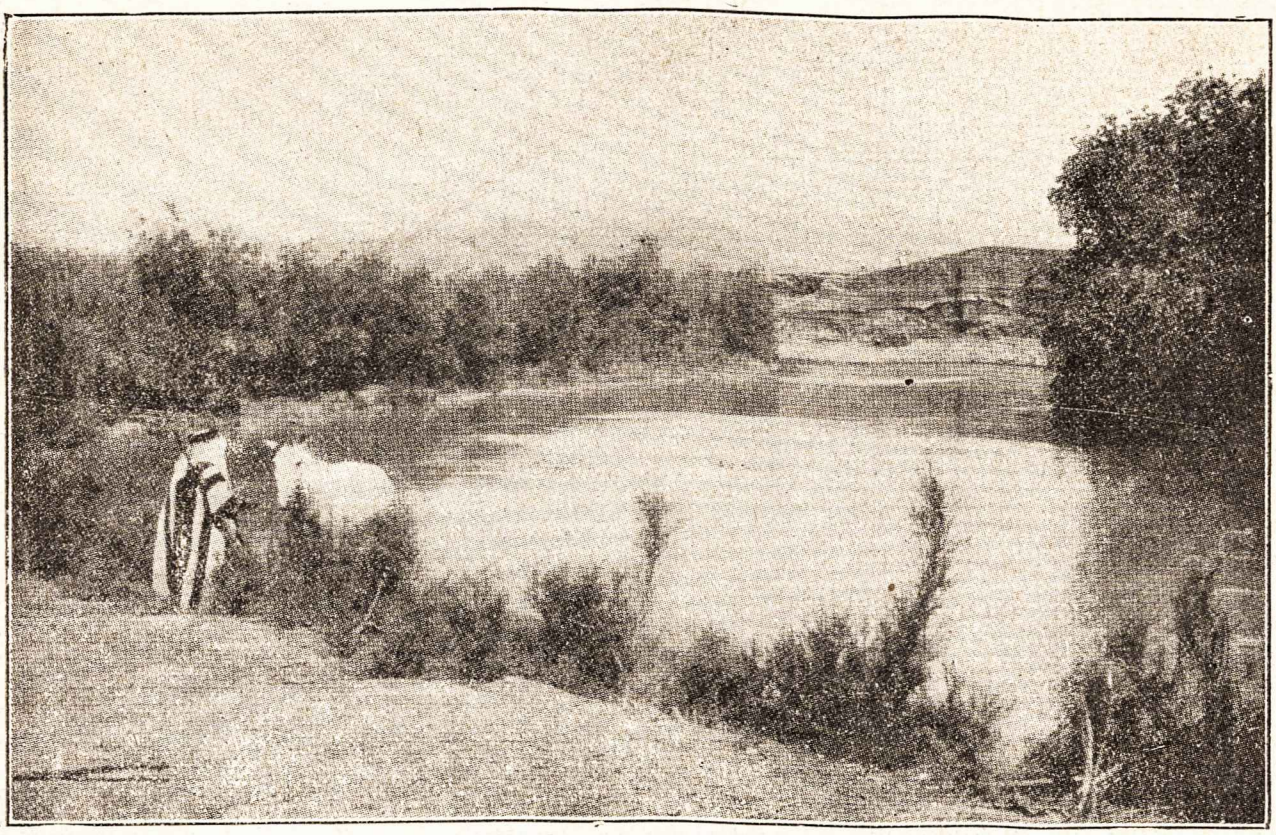

Jordano upė.

Besislapstydami atjojo jie prie bajoro sodybos. Buvo graži, tyli vasaros naktis. Senis mėnuo, išlindęs iš debesų, šypsojos.

Karys, palikęs žirgą draugams, tyliai slinko arčiau trobų. Jo akys degė kerštu. Ilgai laukė jos progos atkeršyti lietuviams už draugų mirtį. Ir ta laukiamoji proga jau čia. Jis pamažu prislinks ir padegs. Tik tada jo kerštas bus numalšintas, kai išvys liepsnojant namus, kai pamatys aimanuojant žmones. Jis tada džiaugsis jų kančiomis...

Bet kas tai!? Jo kerštingose, degančiose akyse permaina... Jau žvilgis nebe tas, ir veido bruožai sušvelnėjo. Jo veidas reiškia nuostabą. Prie lango stovi moteris... Bet ne! Ne moteris! Tai deivė nusileidus iš dausų...

Kaip stabo ištiktas stovėjo jis po senute obelimi, neatitraukdamas akių nuo to reginio.

Ji ilgai stovėjo ten viena, susimąsčiusi. Žvaigždutės viena po kitos jau geso. Skaisčiau sužibo tik aušrinė. Mėnuo į debesis slinko. Tik tada pažadino ją rytmečio vėsumas iš tų gilių svajonių ir ji uždarė langą.

Ilgai dar jis žiūrėjo į uždarytą langą norėdamas ją pamatyti. Bet veltui...

Susirūpinę draugai tykiai slinko prie jo ir atrado jį bejausmį stovintį prie medžio. Jis leidosi toliau į kelionę, bet prieš

nujodamas jis prisiekė: grįžti dar kartą į tą sodybą ir ar jėga ar gerumu įgyti tą mergaitę.

Praėjo ilgi nuobodūs metai. Ir vėl jis joja tuo pačiu keliu. Jo gražią, aukštą kaktą išvagojo gilios raukšlės, ir akys nebe taip žaibavo... Galva nulinkus ant krūtinės.

Dabar atvyko jis jau vienas, be draugų. Ne garbės ieškoti. Tik tesėti tą seną priesaiką.

Pamažu slinko pirmyn. Aplinkui niekas nepasikeitė. Tik pamiškėj eglaitės lyg pasistiebė, norėdamos daugiau pamatyti, plačiau pasižvalgyti...

Bet kas tai? Tolumoje girdėti liūdnos dainelės garsai. Jie vis artėja... Jau visai čia pat...

Vos spėjo pasislėpti jis kai pasirodė ji. Bet ne tokia, kaip pirmai. Ilgesys ir sielvartas spindi jos akyse. O veidu ritasi žibančios, kaip rasa, ašarėlės...

Pasviro ji į žemę, paslėpė rankose veidą ir pravirko... pravirko graudžia, graudžia rauda...

Taip neseniai dar ji, kaip margasparnė peteliškė, skraidė po žaliąsias gireles, po margąsias pieveles. Beskraidydama sutiko kartą jauną bernelį artojėlį. Jaunas ir gražus jis buvo. Ir nekaltų akių žvilgiai pavergė jos širdį...

Pažino ji bernelį jau seniai, pažino jį mergautinių svajonų sapnuose...

Nudžiugo iš pradžių. Šviesi viltis jai suspindėjo. Paslapčiomis žiūrėdavo į jį, taip rūpestingai dirbantį ir likdavo tada ramu, ramu sieloje...

Bet sulaukęs subatos vakarėlio, pabalnojo jaunas bernužis bėrą žirgelį ir išjojo aplankyti... aplankyti mergužėlės, bet ne jos, kažkokios kitos, nuraminti širdužėlės...

Tik tada pajuto skausmą... skausmą didį... Ir atbėgusi prie girios aukštų medelių graudžiai verkė.

— Milda! Meilės deive galingoji! Kam davei pamilti bernužėlį ne man skirtą? Jausmus visus man išplėški, kad nejausčiau to sunkumo, kuris gula mano širdį pilku akmenėliu.

— Mergužėle lelijėle; mergužėle mėlynake! Kam šauki tu deivę Mildą... Tavo akys, kaip žydrynė, už Mildos akis gražesnės. Tau meldžiuos aš, kaip dievaitei, tau savo maldas aukoju... Tik pažvelki man akysna, pažiūrėk, kaip jos liepsnoja... Pažiūrėjus pamilki... ir tada, kaip paukštis aš į savo šalį tave vešiu...

Taip kalbėjo, taip viliojo jaunas kryžuotis grakščią mergužėlę. Pažino, kad ji kadaise jį sužavėjo...

— Deivių vardas man netinka. Aš — Audrotė. Bet kas tu?.. Kryžuotis? Ko tau reikia mūs šalelėj?

— Mergužėle, ko man reikia, klausi?.. Reikia man tavęs, mergele, reikia man tavo širdelės, kurios taip seniai ilgėjaus...

— Ne, kryžuoti! Ne tau skirta mano širdis, ne tau augino mane močiutė.

— Man, tik man, tu skirta; mano tu ir būsi...

Greit pagriebęs mergužėlę sėdo ant žirgelio ir per žalią giružėlę vėsulu nudūmė...

Taip kalbėjo, taip šlamėjo, visad rimtos ir vienodos, žaliosios eglelės...

All right?

Kai saulė leidžiasi, didžiuliame jūrų garlaivy įlipa aštriaakis jūreivis į laivo gandralizdį, akyliu žvilgiu permeta begalinius vandenų plotus ir iš lengvo, pratęstu balsu šaukia: „All right — viskas tvarkoj!“ Jūs galit ramiai eiti ilsėtis. — Taip ir tu, broli, kas vakarą susitelk dvasioje ir žvilgterk į savo vidų.

Kiekvienas daiktas, kurį nori įelektrinti, pirma turi būti izoliuotas, nes kitaip nesilaikys jame elektra. Taip ir savo sielą tu turi izoliuoti nuo pasaulyje plakančių įspūdžių bangų, turi įleisti į ją šviesos. Kur nešviečia saulė, ten bakterijos veisiasi. Vakarinėj savo maldoje prisimink prabėgusią dieną ir pasiklausk: „All right?“ Ar viskas tvarkoje? Ką gero aš šiandie padariau. Ką be reikalo sugaišau? Ir jei pamatysi, kad šen ar ten būsi tu suklydęs, šiek tiek veltui laiko sugaišęs, nusikaltęs pažvelk į Nukryžiuotąjį, sakydamas: „Viešpatie nusidėjau. Atleisk! Ryt to nebedarysiu...“

Benjaminas Franklinas, perkūnsargio išradėjas, su kiekviena menka yda visu rimtumu kovodavo. Jis gana gerai žinojo, kokią galybę turi net ir menkniekiai, todėl susistatė sau tam tikrą lentelę, kurioj jis kiekvieną vakarą sužymėdavo visus savo veiksmus, prie kurios jis džiaugdavosi savo laimėjimais ir skųsdavosi padarytomis klaidomis. Jis iš visų pusių apsvarstydavo dorybes ir prieš guldamas patikrindavo, kiek jis joms ištikimas buvo. „Aš norėjau gyventi taip“, rašo jis apie save, „kad niekada nepadaryčiau jokios klaidos; aš pasiryžau kovoti su visomis silpnybėmis... Kadangi žinojau, ar bent tariausi žinąs, kas yra gera, o kas bloga, tai negalėjau suprasti, kodėl neįstengdavau visada daryti gera ir išvengti blogo“.

Jis sau pačiam buvo labai aštrus ir kasdien mažu kryžiuku pasižymėdavo lentelėje, jei kokiai nors dorybei prasižengdavo. Visos savaitės sąskaita atrodydavo, sakysim, šitaip:

	Sekmadienis	Pirmadienis	Antradienis	Trečiadienis	Ketvirtadienis	Penktadienis	Šeštadienis
Blaivumas							
Tylėjimas	+	+			+		
Tvarkos meilė	+	+	+		+	+	+
Tikslumas					+	+	
Taupumas		+				+	
Darbštumas			+				
ir t. t.							

Ar nepanorėtum ir tu šį puikų auklėjimosi būdą kokius dvejus metus sau pritaikinti? Gal būt, tau pasirodys varginanti šitokia savęs kontrolė. Tad bent vakarinės, su malda sujungtos, *sąžinės sąskaitos niekada nepraleisk!*

Kai Amerikos Jungt. Valstybių prezidentas miršta ir jį laidoja, tuo momentu visoks darbas penkias minutes yra nutraukiamas. Krautuvės uždaromos, traukiniai sustoja kelyje, žmonės gatvėse... Penkias minutes viskas nurimsta, kad prisimintų svarbųjį įvykį. O argi tavo sielos susiformavimas nėra tiek svarbus, kad tu kas vakaras trumpą minutėlę nurimtum, užsidarytum nuo išviršinio pasaulio ir rimtai patyrinėtum savo sąžinę?!

Tačiau būk nepermaldaujamai tiesus sau pačiam, nes nieko kito negali žmogus taip lengvai apgauti, kaip save patį. Ir ką gi tu rasi savo sielos gelmėse? Dažnai stebinančių dalykų. Tu pastebėsi, sakysim, kad pagal savo įgimtą palinkimą esi staigus (ūmus) arba linkęs esi tinginiauti, meluoti, smaguriauti, juoktis iš kitų, būti jautrus visiems menkniekiams... Tačiau tuo savęs nenuramink, kaip kad daugelis daro, sakydami: „Toks jau mano prigimimas. To nebegalima pakeisti!“

Nagi! Kaip tik šičia prasideda auklėjimosi darbas. Tiesa, kad prigimimo negalima per prievartą permainyti, tačiau jis duodasi taurinamas, kilnesniu daromas, atseit, auklėjamas. Galima lavintis dorybėse, kurios stovi priešais mūsų ydas, ir tuo sutvarkyti palaidus mūsų palinkimus.

Taip pat žiūrėk, kad tavo sielos auklėjime buvo tam tikra sistema. Pirmiausia kovok su tomis ydomis, kurias tu sąmoningai darai, nepaisydamas sąžinės balso. Kai su jomis būsi jau apsidirbęs, tada stok į kovą su mažesnėmis, kurios darosi dėl neatsargumo ir staigumo. Ir kai sėkmingai baigsi su jomis, bus netobulumams atėjusi eilė.

Kas negali susivaldyti, to charakteris dar nėra baigtas. Tačiau aišku, kad sau susivaldyti pirmiausia reikia save pažinti. Kokį slėgimą išlaiko mašinos katilas? Kiek jis kuro yra reikalingas? Kuris ventiliatorius dažniausiai vartojamas? Kuri mašinos dalis yra jau sudilusi? Kur dažniausiai reikia tepti? Ar ne tiesa, į šiuos visus klausimus atsakyti tegali tik mašinistas, kurs kaip reikiant pažįsta savo mašiną? Todėl aš labai patariu tau neieškoti atsakymo vien tik į klausimus: „Kokias nuodėmes aš šiandie padariau?“, bet pasistatyk ir tokius klausimus: „Kaip galėjai būti toks bailys, kad, bijodamas būti pajuoktas, išsižadėjau to ar kito savo principo? Kaip galėjau būti toks beširdis, kad, norėdamas kitiems įtikti, apkalbėjau savo draugą? Ką galėjau šiandie padaryti gero, tačiau nepadariau? Kame galėjau būti meilesnis, paslaugesnis, punktuališkesnis, dosnesnis, kantresnis? Ar esu padaręs ką nors, kad plėsčiau Dievo karalystę (savo arba kito sieloje)?“ Kai kurie iš čia minėtų dalykų visai nėra nuodėmės, bet tik netobulybės, kurios gadina tavo sielą.

Nesibijok įleisti šviesos spindulio į pačią sielos gilumą, nors tu ir rastum tenai knibždantį šimtakojų būrį. Juo dažniau tu juos apšviesi savęs tyrinėjimo šviesa, juo greičiau jie pražus.

Taigi tikrasis sąžinės egzaminas nėra vien sudarymas apyskaitos iš praėjusios dienos veikimo, bet mūsų pastangos pažinti kiekvienos ydos priežastį. Ne vien blogybes konstatuok, bet dar ieškok atsakymo klausimui: „Kokia buvo priežastis to, kad aš galėjau išsižadėti geresnių savo įsitikinimų?“ Reikia surasti šaknys ir jos išrauti.

Ir tada pasirodo įdomių dalykų. „Šiandie dažnokai pykau. Kodėl? Vieną kartą todėl, kad per pietus man kažkas neskanu buvo, o tačiau turėjau valgyti; paskum todėl, kad mane žaidžiantį sutrukdė; toliau todėl, kad negalėjau surasti lotynų kalbos sąsiuvinio“. Ko tu šiuo atveju gailėsies ir ką pasiryši daugiau nebedaryti? Ar tai, kad buvai supykęs? O ne! Gailėsies to, kad tu toks smaguriautojas, netvarkingas esi. Tai yra ydos šaknis, jinai reikia išplėšti. „Šiandien aš buvau baisiai supykęs. Kodėl? O gi vienas mano draugas pasakė, kad aš šį ryt matematikos nieko nežinojau, ir tada manim pasityčiojo vienas berniukas“. Ko tu čia gailėsies? Kad buvai supykęs? Ne, Gailėsies, kad esi tinginys ir savimyla.

Kai kurie jaunuoliai skundžiasi, kad jie negali sparčiai būdo išauklėti. Jie tikisi tai energingai pradėti: „Nuo šios dienos aš būsiu tvirtabūdis žmogus!“ Tačiau jie nori būti laisvi nuo tų nuolatinių rūpesčių, kurie reikalingi charakteriui išdirbti.

Čionai juk ne didelis pasiryžimas, bet kasdieniniai maži laimėjimai viską nulemia.

Savos sąžinės kvotimus padarysi dar vaisingesnius, jei suradęs ydų priežastis, išsirinksi pačią didžiąją ir keletą mėnesių ypačiai su ja kovosi.

Vadinasi, pagrindinis uždavinys yra susekti, *kas yra didžiausioji tavo yda.*

Kiekvienas jaunuolis turi vieną pagrindinę ydą, apie kurią telkiasi visos kitos. Vienas yra staigus, kitas pratęs meluoti (arba jis „tik trupučiuką perdeda“, „pagražina“), trečiasis labai mėgsta patogumus, yra tingus, ketvirtas linkęs į gašlumą ir t.t.

Štai nuo kur tu pradėk! Čionai paskelbk karą savo pagrindinei ydai. Paskelbk griežtą, nepermaldaujamą karą! Kiekvieną rytą melsdamasis aiškiai apsvarstyk, kokių šiandien turėsi progų, sakysim, staigiai supykti (mokykloje pertraukos, žaidimo metu ar namie santykiuose su savo broliais ir seselėmis). Ir tada tvirtai pasiryžk: „Kaip ten bebūtų, aš išsilaikysiu nesupykęs ir nebūsiu šiurkštus. Padėk man tai, gerasis Dieve!“ Per visą dieną keletą kartų atnaujink šitą pasiryžimą. Vakare gi, kai melsies, patikrink save, kiek buvai jam ištikimas. Nelabai tai pasisekė? — Ryt būsiu tvirtesnis. Pasisekė? — Su džiaugsmu padėkok už tai Išganytojui.

Sulietuvino *J. R.*

Iš kinų gyvenimo

1. *„Baltiems velniams“ kailį peria.*

Vieno miesto apylinkėj patekau į nuošalią šventovę. Prie pusiau atvirų durų stovėjo žemo ūgio bonza. Žvairios akys metė nepasikliaujamą žvilgį į šalį. Dėjosi mūsų nepastebėjęs.

Mano vertėjas paprašė jo leidimo įeiti į šventovę. Bonza, žiūrėdamas į šalį, nenoromis pasitraukė. Įėjom. Prieš aukurą dešinėj ir kairėj stovėjo po dvi medines žmogaus ūgio statulas, nukabinėtas senovės ginklais. Veidai tų aukuro sargų žiaurūs, žvėriški. Mažutė šventovė pirmu pamatymu niekuo nesiskiria nuo daugelio kitų, išmėtytų po Mandžūriją. Tik dešinėj nuo įėjimo pastebėjau didele geležies spyna uždarytas duris. Daviau bonzai ženklą, kad atidarytų jas. Stovėjo nejudėdamas, dar daugiau nudilbęs savo žvairiąsias akis. Supratau, kad tos durys slėpė nuo manęs ką nors draustino „baltam velniui“, koks be abejo jaučiausi esąs kino akyse. Norėdamas sužinoti, smalsaudamas prašiau. Bonza, minutę pasvarstęs, paklausė.

Tai, ką pamačiau, mane įžeidė... Buvo nedidelis kambarys dailiomis sienomis. Minkštoj dvisėdėj kėdėj pasodintos dvi Kiekvieną rytą melsdamasis aiškiai apsvarstyk, kokių šiandie

į europietį panašios žmogaus ūgio lėlės: dailus vyras baltu kaklaraiščiu, su fraku, šalia jo jauna moteriškė baltais šilko rūbais, permatomu šydu, iki kelių nukritusiu.

Į klausimą, ką reiškia tos lėlės, bonza kažin ką sumurmėjo. Mano vertėjas tik pečiais patraukė. Reikalavau paaiškinti. Bonza, pastebėjęs mano rankoj sidabro rublį, nutarė atsakyti.

— Tos lėlės vaizduoja du baltus velnius. Jie sugauti ir laikomi užrakinti. Laikas nuo laiko, kada baltųjų viešpatavimas Kinijoj būna nepakenčiamas, mūsų vyriausybė įsako tuos baltus velniūkščius šventovėj nurengti ir žiauriai pliekti pintiniu botagu. Paskui vėl aprengia ir pasodina į nuolatinę vietą iki kitos bausmės...

Daviau sidabrinį rublį. Patenkintas pradėjo nurengti lėlas, parodydamas man jų kūnus smulkmeniškai padarytus. Pats šlykščiai nusilenkė.

— Ką gi? — klausiu, — ar iš tų bausmių kinams yra naudos?

Gudrus mandžiūras žvairuodamas atsakė:

— Baltieji velniai bijo botago — bausmės padariniai nepakeičiami....

2. *Kinų siela.*

Dzin-žay-fu apylinkėj sutikau malonų, jau pagyvenusį amerikoną, Kalifornijos universiteto kinų kalbos profesorių. Jis kasmet per atostogas atvažiuodavo į Kiniją. Netoliese Tian-Dzino turėjo nedidelius namus. Daug šis profesorius pasakojo apie kinų teises, papročius, gerą širdį ir teisumą. Jį noromis lankė keletas šio krašto senelių. Dažniau už kitus lankydavo senukas, apylinkėj žinomas dėl didelio gudrumo. Jis labai mylėjo gyvulius, ypač asilus, kuriuos ne be pagrindo laikė visų gyvulių gudriausiais.

Kinuose plačiai žinoma gražių, aukštų asilų veislė. Tuos asilus ypač mėgo senas kinas. Jis turėjo du. Laisvai vaikščiojo kieme ir sodelyj, niekumet neliesdami nei vaisių, nei daržovių. Šeimininkas tai pasiekė iš dalies mankštindamas iš dalies pašaro gerai duodamas.

Šis senis papasakojo profesoriui:

— Legendą apie tai, kur kilo nepaprastas tos garsios velslės asilų protas, laikomų tik Kinijoj, girdėjau iš savo tėvo. Dievas, mat, sutvėręs gyvius, pylė į jų kaušus smegenis. Iš eilės priėjo ir asilas. Dievas pastebėjo, kad asilo galva per maža jam skirtiems smegenims. Pagalvojęs nutarė: „Asilo labai didelės ausys, ir smegenų dalį galima patalpinti jose“. Todėl asilas ausis judina, kai su juo kalbi. Taip jis savotiškai žmogui atsako.

— Po metų aš numirsiu, — baigė senukas. — Vieną vasaros vakarą, jeigu tamsta dar būsi Kinijoj, prieis jaunas asilas ir padės savo galvą ant jūsų pečių. Žinokit, kad tai aš savo naujame sielos pavidale atėjau jūs aplankyti, prašydamas paguosti...

3. *„Žaislai“.*

Kinijos miestuose nemaža krautuvių, kuriose matyti visokių kartono ir medžio dirbinių. Europiečiai dažnai juos laiko vaikų žaislais. Ten daug arkliukų ir kitų naminių gyvulių, taip pat žmogiukų ir namų padargų. Svetimšaliai klaidingai sprendžia, kad kinai mėgsta vaikus „žaislais“ apdovanoti.

Paklausiau apie tai mane lydinčio valdininko. Jis gudriai nusišypsojęs atsakė:

— Taip. Kinai myli vaikus, bet tie „žaislai“ ne vaikams skirti. Senais laikais kinai mirusiojo kapinėse degino visa, kas jam priklausė, net naminius gyvulius ir pačius namiškius, kad parodytų velioniui gailestį ir liūdesį. Vėliau tas paprotys pasirodė žiaurus ir nepatogus. Todėl vietoj gyvų žmonių ir gyvulių ar rakandų dabar degina juos vaizduojančius dirbinius — „žaislus“...

4. *Kartuvės ir švarkas.*

Port-Arture rusų karo policija areštavo tris kinus, kurie naktį išlaužė krautuvę ir lig mirties primušė šeimininką. Karo teismas visus tris nuteisė pakarti.

Į kartuvių vietą atėjo rusų vyresnieji. Kaltuosius atvedė surištus kits su kitu kasomis. Rankos ir kojos geležiniuose. Visi trys jauni. Stengiausi įžiūrėti jų susijaudinimą — juk kitaip negalėjo būti prieš mirtį!... Bet to nematyti jaunų kinų geltonuose veiduose...

Kai reikėjo nuimti geležinius, pasirodė, kad pamestas raktas. Atėjo šaltkalvis su kintamuoju raktu. Nuteistieji susidomėję spoksojo, kai tas rakino.

Geležiniai buvo nuimti. Vertėjas liepė jiems nusivilkti švarkus... Nelaimingųjų veidai apsiniaukė. Prašo vertėją, kad leistų mirti su švarkais: danguj pasirodyti tinka tik gerai apsirengusiam.

Gavę sutikimą apsirengusiems pasilikti, kinai labai nudžiugo. Kiekvienas užlipo ant pastatyto suolo prieš kartuvių kilpas ir leidosi užnerti ant kaklo virves...

Apžvalga

Lietuvos vyskupai apie ateitininkus ir ateitininkų veikimas.

Š. m. „Tiesos Kelio“ 12 nr. paskelbtas Lietuvos Vyskupų Konferencijos komunikatas, kuriame apie ateitininkus sakoma: „Vyskupų Konferencija, susipažinusi su įvairiais faktais iš dabartinės KVC būklės, ir ypač iš Ateitininkų Moksleivių Sąjungos, ir turėdama omenyje, kad leidžiama yra federuotis moksleiviams skautams ir šauliams, randa reikalinga padaryti žygių pas J. E. p. Švietimo Ministerį, kad būtų pašalintos kliūtys, kurios trukdo Ateitininkų Moksleivių Sąjungai, esančiai Katalikų Veikimo Centro nariu ir tuo būdu esančiai Episkopato priežiūroje, kurtis mokyklose, sudaryti rajonus, kur yra reikalo, ir daryti Sąjungos narių susivažiavimus laisvu nuo mokslo metu“. O ganytojiškame laiške į visą Lietuvos kunigiją J. E. arkivyskupas ir vyskupai apie katalikiškas jaunimo organizacijas sako: „Bažnyčia ir tiesioginiai turi visuomet tiesti jaunimui galingos ir nuolatinės savo globos ranką, pasinaudodama ne vien grynai bažnytinės pastoracijos priemonėmis, bet ypač įtraukdama jaunus žmones į tinkamas jų amžiui ir padėčiai organizacijas bei pamaldžias draugijas, kurias pataria ir Šv. Tėvas savo laiške. Jei čia kalbama apie jaunimo organizaciją, tai suprantama aiškiai katalikiškos organizacijos, kaip antai, Angelo Sargo, Pavasarininkų, Ateitininkų sąjungas, nes tik jos tikriau gali įsąmoninti ir palaikyti jį katalikybės ir dorovės dvasioje. Visokios gi vadinamos neitralės organizacijos labai dažnai sudaro jaunimui rimtų pavojų, kad jis prie jų priklausydamas gali tikybos dalykuose atšalti ir tapti jai bent indiferentiškas, jei ne priešingas. Tuo tarpu mums reikia išauklėti aiškius ir sąmoningus katalikus, kurie noringai stotų ir kovotų po Kristaus vėliava; kiekvienas gi indiferentizmas čia nevietoje ir yra griežtai priešingas mūsų Dieviškojo Mokytojo doktrinos dvasiai, kurs sako: „kas ne su manim, tas prieš mane; ir kas nerenka su manim, tas barsto“.

Kadangi aiškiai katalikiškos organizacijos gali labai daug prisidėti prie jaunimo tikybinio įsąmonijimo ir dorovinio išauklėjimo, tai tokias organizacijas, žinoma, turėtų remti ne vien dvasiškija ir visi katalikai, bet ir valstybė, kuri iš gerai išauklėtų katalikų jaunuolių susilauks taip pat gerų krašto piliečių“.

Mes giliai tikime mūsų ganytojų žodžiais ir jiems paklusdami rūpinsimės, kiek tik pajėgsime, stiprinti savo katalikiškos ateitininkų organizacijos eiles.

Lietuvių ligoninė Čikagoje. Nors lietuvių ištautėjimas Amerikoje eina plačia vaga, tačiau lig šiol jie parodo nemaža atsparumo. Pavyzdžiui, šiais metais Čikagos lietuviai, prisidedant ir k. m. lietuviams, pastatė kelių milijonų litų vertės Šv. Kryžiaus ligoninę, kuri netrukus bus visai įrengta. Ši ligoninė, sako, prašoka visų kitų tautų panašias įstaigas (žinoma, išskyrus amerikonus, kurie turi dar geresnių ligoninių).

Apie ateitininkų ir tautininkų skirtumus. Tautininkų laikraščio „Jaunosios Kartos“ 2 nr. mėginama išaiškint, kuo skirias ateitininkai nuo tautininkų: „Nuo pavasarininkų ir ateitininkų tautiškasis jaunimas „Jaunoji Lietuva“ tesiskiria tuo, kad ateitininkai ir pavasarininkai perdaug didelėje yra krikščionių demokartų įtakoj ir per daug įtraukti į politiką... nėra savarankiški“.

Šitoksai ateitininkų sutapdymas su tautininkais ir nurodomieji skirtumai mums atrodo daugiau negu neatsargūs.

1° Jeigu at-kai čia kaltinami tuo, kad jie esą krikšč. demokratų įtakoje, tai „Jaunoji Lietuva“ neturi užmiršti save pakaltinti: kad ji pati yra tokiu pat būdu tautininkų įtakoje. O kuo tai geriau?

2° Ateitininkai esą įtraukti į politiką. — Bet tame pat str. išrodinėjimas, kad demokratija yra netinkama gyvenimui, ar nėra tokia pat politika, kaip kad pavasarininkų, kurie kartais pažymi demokratybę tinkamiausia gyvenimo santvarka? Tai tokia pat „politika“, tik priešingos krypties. O jei tai laikysim nepolitiška, tai reikš, kad pavasarininkai skirias nuo tautininkų ne tik krikščionių demokratų įtaka bei politika, bet principais, o tai ir yra tikrasis skirtumas — principų skirtumas. Straipsnio autorius, taryt, spekuliuodamas savo skaitytojų nesusipažinimu su „Jaunąja Lietuva“, nori dėtis labai katalikiškas ir vaizduoja tautininkų organizaciją esant tokią pat katalikišką, kaip pavasarininkų ar ateitininkų. Mums negaila jai katalikiškumo, bet norėtume nurodyti bent šiame mūsų laikraščio nr. cituojamą Lietuvos arkivyskupo ir vyskupų ganytojišką laišką, kuriame „Jaunosios Lietuvos“ ne tik nepamini tarp katalikiškų jaunimo organizacijų, bet net įspėja apie indiferentiškųjų organizacijų pavojų. O tokia organizacija bent ligi šiolei tautininkai save laikydavo. Kam tad dangstytis svetimų organizacijų pažymiais? Nebent savaisiais jau nepasitikima.

3° Ateitininkai, str. autoriaus tvirtinimu, nesą savarankiški. Gal dar nepakankamai vienas kitas narys, bet apskritai at-kai, rodos, bus parodę, jog jie nelinksta, kad ir koks vėjas juos lenktų. Savarankiškumo, kurio tikisi laikysiąsi tautininkai, mes jiems tiek pat linkim, kiek ir sau. Jei žmogus kitaip manys, kaip mes, tegul sau — kad tik jis būtų atviras ir savarankiškas.

4° Tautininkai įkvėpimo ieškosią savo tautoje, bet atsižiūrėsią ir kitų kraštų jaunimą. Pavyzdžiu statomas vokiečių jaunimas, kur esą noro atrinkti geriausius žmones, mokančius visiškai pasišvęsti tautos gyvenimui atnaujinti. Čia ir mes nesiskiriam. Visas ateitininkų judėjimas ir kilo iš to atnaujinimo idejos. O pasišventėlių vadų ateitininkų jaunimas, berods, yra gausiai atidavęs tėvynei nepriklausomybės kovose. Tik visas skirtumas, kad tautininkų jaunimo laikraštis laukia tokių pasišventėlių vadų, kurie kovotų su partijom. Tokiai kovai vadams pasišventėliams auklėti, tur būt, negalėsim patalkyti. Esama juk aukštesnių tikslų nei kova su partijom, kurios mums nerūpi.

Austrijos katalikiškasis jaunimas, Tas jaunimas, susimetęs į kelias didžiules organizacijas, sudaro 3% visą Austrijos gyventojų. Organizacinis jų veikimas gana senas — jis eina nuo 1857 m., kai buvo įsteigtas pirmas katalikų vyrų jaunimo būrys Vienoje. 1900 panašių būrių jau visur esama. Tada kilo reikalas juos sujungti. Tai ir padaryta 1904 m. Sąjunga buvo pavadinta „Katalikiško darbininkų jaunimo sąjunga". Jai daug pakenkė didysis karas, nes į kariuomenę turėjo stoti apie 12.000 narių. 1915 m. pradėjo leisti savo laikraštį „Jaunimo Sargyba". Nuo šio laiko organizacija, į kurią įėjo tik darbininkų jaunimas, išsiplėtė po visą tada plačią Austrijos valstybę. Į ją įėjo tik germaniškasis jaunimas, čekai turėjo savo sąjungą, kaip ir vengrų jaunimas.

1917 m. prie darbininkų katalikiško jaunimo prisidėjo ir žemdirbių jaunimas ir sudarė bendrą didžiulę sąjungą. Ši nauja organizacija 1917 m. turėjo 600 būrių su 25.000 narių. Kai 1918 m. valstybė suiro, nuo sąjungos atsiskyrė tas jaunimas, kurių gyvenamos vietos išsprūdo iš Austrijos rankų. Dabar sąjunga, pavadinta „Katalikiškojo germanų jaunimo tautine federacija Austrijoj", turi daugiau kaip 1000 būrių su 45.000 narių. Tai sudaro apie 1% visų Austrijos gyventojų (kurių yra apie pusseptinto milijono). Prie vyrų sąjungos reikia pridėti mergaites katalikes, kurių sąjungos narių yra netoli 60.000. Dar reikia čia įskaityti sporto ir katalikų studentų sąjungas.

„Tautinės sąjungos" tikslai šie: tikėjimas, auklėjimasis, kultūra, visuomeninis susipratimas. Ji leidžia 3 savo laikraščius: „Jaunimo Sargą", „Vadą", „Tautinės sąjungos sveikatą".

Iš šios sąjungos išėjo daug žymių vyrų. Dabartinis Austrijos ministeris pirmininkas Seipelis buvo jos narys. Taip pat Štyrijos vyskupas Pawlikowsky, Poznaniaus vyskupas kardinolas Hlond priklausė minėtai sąjungai.

Nariai gali būti jaunuoliai nuo 14 metų. Organizacija neturi politinio pobūdžio. Jos nariai tėra ištikimo savo krašto piliečiai.

Sąjunga dabar stipriai ir sumaniai suorganizuota ir vedama. Jos darbas vaisingas visose srityse, o ypač daug gero padarė visuomenės srity.

Nobeliö premijos skiriamos kasmet žymiausiems literatams ir mokslininkams. Tą premiją gavęs turi dvigubą naudą: jo vardą sužino visas pasaulis ir gauna nemažą pinigų sumą.

1927 ir 1928 metų Nobelio premija už chemijos mokslus paskirta dviem vokiečių mokslininkam: Miuncheno prof. Henrichui Wilandui ir Göttingeno prof. Adolfui Windhausui.

1927 ir 1928 metų Nobelio premiją už literatūrą Švedų akademija paskyrė prancūzų filosofui Henri Bergsonui ir norvegų romanistei Sigridai Undsetai.

Bergsonas yra žymus savo filosofiškais raštais apie spiritualistinius metafizikos mokslų pagrindus. Svarbiausi jo veikalai: „Kūrybos evoliucija", „Juokas", „Dvasios energija" ir kiti. Bergsonas gimė 1859 m.

Sigrida Undseta gimė Gudbranštate 1892 m. Jos tėvas buvo garsus archeologas dalyvavęs Trojos kasinėjimuose. Sigrida Undseta norėjo sudaryt mokslo karjerą, bet neišlaikė valstybinių egzaminų. Pasaulinę garsenybę ji gavo už trijų tomų romaną vardu „Kristino Lavrino duktė". Tam romane aprašoma vienos norvegų giminės istorija XIII amž.. Pažymėtina, kad Uudseta yra priėmusi neseniai katalikų tikėjimą.

Kiti šios premijos kandidatai buvo rusai Merežkovskis ir Gorkis, anglas Galswarthy, Chestertonas, vokietis Tomas Mann, norvegas Olav Diun, italas Forrero ir du amerikiečiai.

Švedų akademija skirdama literatūros premijas nukrypo nuo tikrų Nobelio teksto įstatų. Tekstas taip skamba: „Premijos skiriamos tam autoriui, kuris pirmaisiais metais išleido žymiausią literatūros kūrinį pagal jo aukštą idealistiškumą". Tokiu būdu, ar galima duoti Nobelio premijas Brenardui Shaw, Anatole France, arba italų poetui Carducci, kuris parašė „Velnio himną". Tik kartą akademija paskyrė premiją už vieną specialų kūrinį, būtent, už Hamsuno romaną, pasirodžiusį 1920 metais.

Paprastai premijos duodamos atsižvelgiant į kokio nors didelio rašytojo visus veikalus, o ne į kurį vieną.

Rūkorių kongresas Paryžiuj. — Salėj galima rūkyti. Čia dūmai niekam nekliudo.

Su tais žodžiais advokatas Jonas Antenas atidarė pirmą prancūzų rūkorių kongresą. Visą dieną dūmų debesiuose rūkoriai svarstė savo kasdieninius reikalus ir balsavo už rezoliucijas. Nutarta reikalauti geresnės papirosų popieros rūšies, organizacijų sveriamam tabakui parduoti ir kita.

Dieną buvo paskelbtas konkursas geriausiam Prancūzijos rūkoriui pavadinti. Į ilgus suolus eilėmis susėdo stori, ploni, aukšti, žemi, barzdoti ir nuskustieji rūkoriai. Pagal duotą

signalą žybtelia dešimtys degtukų. Staiga surūksta papirosai. Storulis Paolinas visus nugalėjo. Jis išrūkė papirosą per 1 minutę ir 20 sekundų. Pypkių rūkoriams buvo duotas kitas ne mažiau sunkus egzaminas. Reikėjo išrūkyt pypkę kaip galima lėčiau. Rekordą laimėjo kažin koks Klementelas, kurio pypkė užgęso tik po 55 minučių.

Rodos, buvo išrinkta rūkorių meilaus veido cigarų pardavėja karaliene. Bet iš dūmų salės niekas jos veido nė nematė

Titulų prekyba. Leipcigo teismas nagrinėjo 23 metų amžiaus jaunuolio Edgardo Alberso įdomią bylą. Ed. Albersas turi „belgų politikos mokslų doktoratą“. Kaltinamas už suktybes. Jis pardavinėjo už pinigus, daktarų ir svetimšalių konsulų titulus. Albersas nesigina, kad šiuos titulus pardavinėjęs už pinigus, bet pareiškia, kad jo operacijos prekybinėmis lygtuvėmis buvo visai teisėtos.

Šia proga Berlyno laikraščiai teigia, kad Vokietijoj seniai jau galima gauti už pinigus svetimų universitetų, ypač belgų, doktorato diplomų.

Kurie nori gauti tokius pavadinimus kreipiasi į tam tikrą tarpininką ir įspaudžia į delną kelius tūkstančius markių rankpinigių. Tarpininkas visų pirma pristato klientui „daktarišką darbą“, savaime suprantama, ir už pinigus. Dažnai atsitinka taip, kad vienas ir tas pats daktariškas darbas būna parduotas ne vieną kartą. Tokiu būdu darbas pristatomas belgų „universitetui“, ir klientas gauna daktaro laipsnį. Iš tikrųjų tos įstaigos, kurios duoda šį pavadinimą, nėra universitetai, bet atskiri institutai, gavę iš belgų vyriausybės teisę duoti nematant kai kuriuos daktarų titulus. Tokių įstaigų Belgijoj yra keletas: „Filotechnikos Universitetas“ Briusely, „Aukštoji Kolonialinė Mokykla“ Liežе, „Taikos Mokykla“ Monze ir kitos.

Dar neseniai šių mokyklų išduotus diplomus laidavo Belgų Užsienio Reikalų Ministerija. Paskiausiu laiku Ministerija pradėjo žymėti juos anspauda: „sans valeur légale“. Šios naujovės priežastimi buvo Berlyno vyresnybės paklausimas dėl policijos surasto vokiečių fabrikanto, pasivadinusio Briuselio medicinos daktaru. Pasirodė, kad šis daktaro titulas buvo duotas Briuselio „Filotechnikos Universiteto“.

Parduodamų daktaro titulų šalimi Europoj pasirodo Belgija. Bet Jungtinėse Valstybėse ši pramonės šaka ypač nepaprastai galioja: ja minta tūkstančiai žmonių. Vokiečių vyriausybė neigiamai žiūri į svetimšalių daktarų titulus. Berlyne net susidarė „svetimų daktarų“ sąjunga tikslu apsaugoti jų valdovų teises Vokietijoj.

Dešimt tūkstančių kinematografo nuodėmių, Tokia antrašte Šanchajuje išėjo kinų kalba knyga, kurioj be pasigailėjimo pliekia kinematografus. Visa kinematografo reikšmė, autoriaus

manymu, yra demoralizuojanti (tvirkinanti) ir daro blogą įtaką gyventojams. Kinematografas — blogybė: tokia pagrindinė mintis.

Kino teatrų sąjunga kreipėsi į teismą, reikalaudama išimti šią knygą iš apyvartos. Tačiau jau daug tūkstančių parduota ir turi didžiausią pasisekimą. Kaltinamojo advokatai paskelbė spaudoj laišką, kuriame rašo, kad nepadoru bylinėtis tarp savęs, pačios „žvaigždės“ turi kiekviena progos parodyti, kad autoriaus tvirtinimai yra klaidingi.

Rinkoj ši knyga pasirodė pradžioj spalių mėn., tačiau jos padariniai jau dabar matyt: kinematografų lankymas paskutiniais dviem mėnesiais žymiai sumažėjo, o keletas jau ir visiškai užsidarė.

Ar krikščioniškosios socialinės reformos yra utopija? Žymus anglų rašytojas romanistas Chestertonas atsargiai iškelia vienam laikrašty šį klausimą. Jis sako, kad utopija (neįvykinama svajonė) lengviausiai nugalima tada, kada ji išsipildo. Bolševizmas dabar jau nėra joks idealas, nes prieš akis turime Sovietų Rusijos pavyzdį. Kapitalizmas seniau buvo laukiamas kaip svajonė, dabar jau pergyventas ir prašyte prašo nusigręžti nuo šio stabo. Krikščioniškas socialines reformas pavadinti utopija negalima, nes jos nežada nieko nepaprasto, tik ragina grįžti prie normalaus gyvenimo, kuris dabar yra nutolęs nuo idealaus būvio. Jie tvirtina, kad jų įvykdymas ūkio ir politikos srityse duotų žmonėms laisvę ir lygybę, būtų surastas vaistas nuo visų vargų.

Bernardas Shaw angliakasių tarpe. Bernardas Shaw mitinge taip pareiškė:

„Aš niekumet nesutikčiau leistis į kasyklas ir kad kas nors ten leistųsi. Mano manymu, kiekvieną tautą reikia laikyti pusiau išmintingą, jeigu ji leidžia savo žmonėms leisti į žemės gilumas. Ateis laikai, kada kasyklos bus uždarytos. Ant žemės yra daugybė įvairių jėgų, kurios dar laukia savo paskyrimo. Šiaurinėj Šotlandijoj mes galėtume įkinkyti į darbą jūrų potvynius ir atoslūgius, kurių jėgos pakaktų visai Europai“. Toliau Shaw praveda paralėlę tarp dabartinio prekybos metodo ir to, kuris buvo rojuj:

— Rojuj buvo labai paprasta. Jeva nuskynė obuolį ir atidavė Adomui. Jis tą obuolį suvalgė ir mus visus pastatė tuo į nemalonią būklę. Rojuj buvo labai nuobodu, kadangi ten nėjo prekyba. Štai jeigu tą obuolį būtų nuvežę į Arabiją ir išmainę į kilogramą vynuogių, šis kilg. vynuogių būtų nuvežtas į Neapolį ir iškeistas į makaronus, pastarieji būtų nuvežti į Ispaniją ir iškeisti į alyvų sviestą, tai šių laikų žmogus pasakytų: „Dabar suprantu, dėl ko rojus buvo tokia viliojanti vieta“. Bet vis dėlto būtų geriau, jei prekybos nebūtų ir obuolius galėtume valgyti tiesiog nuo medžių.

Mūsų veikimas

Naujausios Kauno žinios.

Vyt. Endziulaičiui atminti. Dešimtmetinių mirties sukaktuvių proga gruodžio mėn. 1 d. Kaune įvyko svarbios iškilmės. Studentų bažnyčioj prof. Čėsnys atlaikė sumą r J. E. vysk. Reinys pasakė tai progai pritaikintą pamokslą. Kan. P. Dogelis ant didžiojo katalikų visuomenininko ir vado kapo pašventino visuomenės lėšomis pastatytą paminklą — granito angelą, laikantį vainiką prie lietuviško stiliaus kryžiaus; paminklas skulptoriaus Antinio darbo. Vakare at-kų salėj iškilmingas minėjimas, kur apie Vytauto asmenį kalbėjo Dr. L. Bistras ir P. Radzevičius. Buvo p. Kačanausko ir p. Leškevičiaus surengta muzikos valandėlė.

Dr. Pr. Venckus — profesorius. Teol. Filosofijos fakultetas kun. dr. Pr. Venckų, moksleivių at-kų dvasios vadą, išrinko fundamentalinės teologijos katedros docentu. Gerb. mūsų dvasios vadui linkime ko geriausio pasisekimo.

Gyvenimas ateitininkų rūmuose. Šiemet įrengti pirmieji trys aukštai ir požemis. Požemy dabar yra studenčių laikoma valgykla, centralinio šildymo mašinos. Visas gyvenimas tada, kai apie 300 studentų sueina pietų valgyti; nebrangiai gaminami pusryčiai ir vakarienė. I-am aukšte iš gatvės įsikūrė mūsų koperatyvas „Ateitis“ ir kitos krautuvės; viduj įvairios at-kų įstaigos ir rūbų kabykla. II-am aukšte didžiausia Kaune salė su foje, kur vakarais būna vaidybos studijos pamokos, at-kų choro repeticijos ir sportininkų mankštymai. Šventadieniais salė išnuomojama vakarams ir koncertams. III-am aukšte prasideda studentų bendrabutis, kuriame kol kas tegyvena 17 žmonių. Čia pat maudyklės.

Mūsų sendraugiai. Lapkr. 30 d. Kauno sendraugiai ateitininkai turėjo susidraugavimo arbatėlę. Pasivaišinę ryžos kovoti su moderniškais šokiais. Pirmiau kun. J. Vailokaitis buvo surengęs jaukią vakarienę zanavykų krašto at-kams studentams.

Schuberto minėjimas. Gruodžio mėn. 8 d. „Šatrijos“ meno dr-ja didž. universiteto salėj surengė muz. Schuberto 100 met. gimimo sukaktuvių iškilmingą minėjimą. Panelė Kaupelytė padainavo keletą Schuberto dainelių, Ign. Skrupskelis skaitė apie tą didįjį muziką paskaitą.

Naujas laikraštis. K. V. C. ėmėsi leisti miestui ir kaimui įdomų savaitraštį „Mūsų laikraštį“. Jame bendradarbiauja daugelis žymių ateitininkų veikėjų. Manoma surinkti 100.000 prenumeratorių. Moksl. ateitininkams plati dirva pasidarbuoti.

„Šatrija“ rengiasi kitų metų pradžioj minėti Lessingą jo 200 metų sukaktuvių proga ir pastatyti komediją „Barnhelmo Minna“, kurią A. Vaičiulaitis yra jau išvertęs.

Meno dalykai. Meno reik. vedėja ypačiai susirūpinusi, kad Šuberto sukaktuvių proga kuopose būtų steigiami simfonijos orkestrėliai ir kvartetai: 1 smuikas, 2 smuikas, fleita ir čelo. Pats laikas organizuoti literatūros vakarus ir teismus.

Ateitininkai Universitete. Šiemet ateitininkai į studentų atstovybę gavo dvigubai daugiau balsų, negu kita kuri studentų organizacija. Pravedė 13 atstovų. Tautininkai pravedė 8, o varpininkai 4 atstovus. Iš viso yra atstovybėj 40 narių.

Jauniesiems konkursas. Jaunesniųjų vedėjas A. Marčiulynas savo geriesiems broliams ir sesutėms paskelbė konkursą — Kalėdų atostogų metu rinkti žmonėse dainas, pasakas, burtus, mįsles ir kitokią tautosaką. Kas daugiau surinkęs atsiųs Centrui, tas bus apdovanotas gražiu ateitininkų ženkleliu; pirmieji trys gaus dar didesnių dovanų. Garbingos lenktynės darbe!

Pasikeitimai C. Valdyboj. Mūsų pirmininkas jau pasveiko. Sekretorius išvažiavo į tėviškę sveikatos pataisyti. Dabar raštinės vidaus reikalus tvarko Ir. Matusevičaitė, o susirašinėjimus su kuopomis veda A. Marčiulynas. Darbas eina normaliai.

Kas dedasi provincijoj.

Steigiamos naujos kuopos. Lapkr. 23 d. Panevėžio komercijos kursuose įsteigta at-kų kuopelė su 14 narių. Pirm. K. Kučys. Klaipėdos katalikai moksleiviai įsteigė eucharistininkų būrelį. Jiems padeda kun. J. Ruibys. Įsisteigė nauja ateitininkų kuopa taip pat Griškabūdy.

Kariuomenę minėjo. „Žiburio“ gimn. ateitininkai Vilkavišky mūsų kariuomenės 10 mt. sukaktuvėms paminėti surengė didelį koncertą. Programoj dalyvavo solistė p-lė Pr. Kaupelytė, smuikininkas p. S. Vasiliauskas ir p. Kaveckas. Buvo įdomus baletas, įvairių muzikos ir kt. numerių. Taip puikaus koncerto Vilkavišky dar nebuvo. — Atskiru susirinkimu ir paskaitomis kariuomenę taip pat minėjo jauna Merkinės kuopa. Ten buvo tam tikros marmuro lentos žuvusiems atminti įmūrytos.

Žiemos sportui rengiasi. Pirmiesiems šalčiams artėjant, visur subruzdo sportininkai. K a u n o mergaičių mokytojų seminarijoj įsteigtas sporto klubas „Saulė“ su 37 nariais. Sporto sekcija įkurta dar Š i l a l ė j ir Kauno Aukšt. Technikos mokykloje. Pamažu atgyja sporto klubai Šakiuose, Jonišky ir kitur. Ligšiol Centre užsiregistravo 21 kuopos sportininkai.

Tradicinė Panevėžio šventė. Visų mokyklų ateitininkai lapkričio 25 d. padarė savo metinę šventę. Šeštadienio vakare

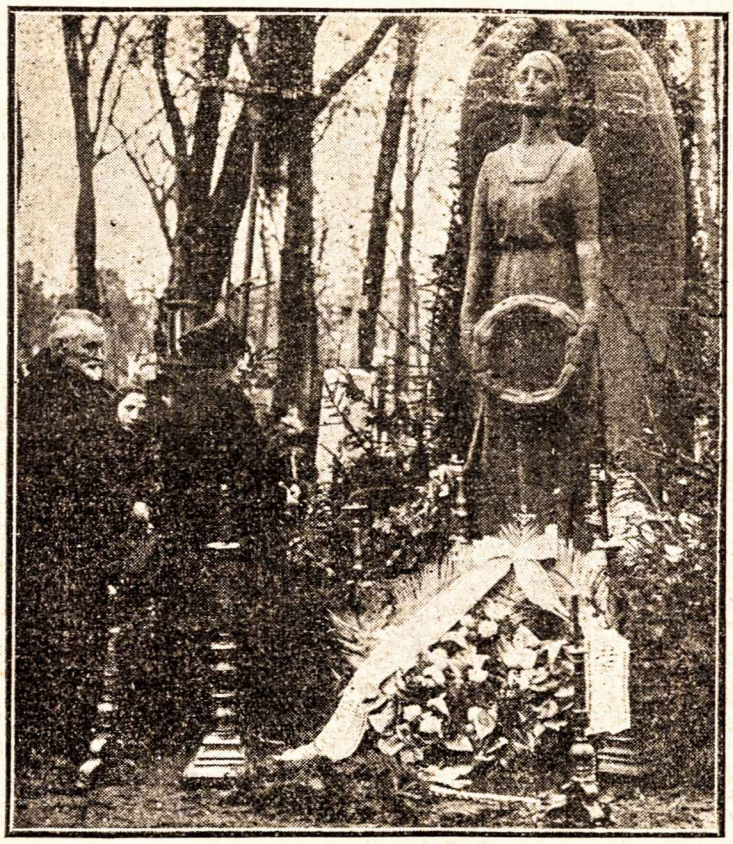

Paminklas ant Vytauto Endziulaičio kapo.

visi priėjo išpažinties, rytojaus dieną per šv. Mišias priėmė Komuniją ir turėjo bendrą agape. 15 val. iškilmingą susirinkimą atidarė rajono pirm. P. Šilas. Paskaitą laikė kun. Vl. Butvila. Susirinkime pasakyta daug gražių sveikinimų ir kalbų. 19,30 suvaidinta „Drama miške"; buvo plastikos dalykėlių ir dainų. Šventėje dalyvavo 400 narių ir daug aukštų svečių.

Panevėžio rajoną sudaro 6 kuopos. Turi eucharistininkų, visuomenininkų, sporto, blaivybės sekcijas. Daugiausia pasireiškia vyrai. Čia yra daug jaunų, smarkių vadų, kurie pasiryžę savo veikimu visus nustebinti.

Ką veikia vyrai. U t e n o s kuopelė pasiskirstė į 2 būrelius, kuriuose pagal alfabetą nariai dalyvauja programoj. A l y t a u s dzūkai užvedė dienoraštį, interesuojasi tikrojo vyriškumo klausimais. R o k i š k i e č i a i įsitaisė fotografijų albumą. Ž e m a i č i ų at-kai vyrai labai susidomėję liaudies švietimo reikalais.

Daugiau menininkų atsiranda. P a s v a l y neseniai įsteigta meno sekcija. Turi 11 narių. Vadovauja B. Marčiūnas. Š a k i u o s e yra literatų būrelis, kuris surengė Šuberto paminėjimą. Š i a u l i ų valst. gimn. ateitininkės nutarė savo kūrinėliais ir dainomis paįvairinti susirinkimus, tvarkyti kaimo vakarėlius ir rinkti tautosaką.

Pranešimas.

Visi ateitininkai-ės laimėjame!

Didelis katalikų laikraščių platinimo konkursas.

Apie spaudos reikšmę šiandie veik netenka kalbėti. Ji yra tokia didelė, kad net paprastas eilinis valstybės pilietis, kad ir toliausio užkampio gyventojas, ją labai ir labai pradeda vertinti. Kai geras laikraštis lanko ištisus metus bet kurį asmenį arba visą šeimą, jis negali nepadaryti įtakos. Laikraščiai — tai universitetas plačioms tautos masėms.

Taip, spaudos reikšmė didelė. Mes moksleiviai ją dar labiau branginame. Tačiau nuoširdžiai prisimename, kad Lietuvoj yra dar šeimų, kurios neskaito jokių laikraščių, o ką bekalbėti apie atskiras asmenis. Arba kartais yra skaitoma bedievybės, materializmo ar biznieriškais tikslais persunkta spauda. Ir kodėl mes ateitininkai, žiūrėdami į gražią tautos ateitį, kurią suprantame tik kultūringoj, apšviestoj tautoj, nepasistengiame tas ydas pašalinti.

Šiemet mes, moksleiviai ateitininkai, visi iki vieno pasiryžtame kilniam darbui. Mes pasiryžtame duoti tautos masėms, liaudžiai, kaimui tokį universitetą, kuris visus mokytų, auklėtų, primintų kasdienius reikalus ir pagerintų visų gyventojų dvasinį ir materialį būvį. *Tas universitetas yra geri katalikiški laikraščiai.* Jį nuo 1929 m. pradžios turi pradėti lankyti visi, pradedant liaudies mokyklos mokiniais ir baigiant į karstą žiūrinčiais seneliais. Tai nėra taip sunku pasiekti. Tik nuolat prisiminkime besiartinančių švenčių mūsų pareigą ir ją rūpestingai atlikime. *Mūsų ateitininkų didžiausia Kalėdų atostogų metu šoji pareiga — platinimas gerų katalikiškų laikraščių.*

Mes pasiryžtame ir ištesėsime! Mes išnaudosime visokius susirinkimus, pasilinksminimus, pokylius įpiršti katalikiškų laikraščių; mes pereisime ištisus miestelius, kaimus, viensėdžius, kad radus prenumeratorių; mes neaplenksime mūsų kaimynų, giminių, draugų, nes ir jie negali neskaityti katalikiškų laikraščių.

Kiekvienas ateitininkas gali laimėti visiems 1929 m. įvairių kat. laikraščių ir vertingų knygų.

Sąjungos Centro Valdyba yra sudariusi *didelį spaudos platinimo konkursą.* Prašome visus at-kus-kes iš to konkurso pasiimti sau dovanų — įvairių kat. laikraščių visiems metams, kurie nieko nekainuos, ir šių knygų: „Katalikų Veikimo Kodeksas“, „Pasaulionių apaštalavimas“, „Seksualinė etika ir seksualinė pedagogika“ — Förserio, „Religija ir politika“ — Dr. L. Kopler'io, S.. Smailso — „Pareiga ir tiesumas“, „Šeimos įtaka“, „Būdo įtaka“ ir daugelį kitų.

Mes ateitininkai nusistatome kiekvienas šias dovanas laimėti. Tad Kalėdų atostogų metu visu užsimojimu platinsime gerus kat. laikraščius. Apie platinimo tvarką, dovanų gavimo sąlygas ir kita plačiai yra pranešta aplinkraščiu kuopoms. Mes at-kai turime būti veiklūs netik mokslo metu, bet ir atostogų.

O šių atostogų metu mūsų vienintelis užsimojimas — stengtis užkovoti Lietuvą katalikiškais laikraščiais, pirmoj eilėj dideliu, vertingu, nauju *„Mūsų laikraščiu“.*

Kaz. Kleiva,

Visuomenininkų Reikalų Vedėjas.

Moksl. Ateitininkų Sąjungos C. Valdybos rengiami kursai įvyksta 1929 m. sausio mėn. 4 ir 5 dienomis. Kursai eis tokia

PROGRAMA.

Sausio 4 dieną

10—10,30 val. Atidarymas.

10,30—11,30 val. Paskaita — „Žmonijos tikslas ir uždaviniai katalikų ir kitų pasaulinių, idėjinių bei ekonominių srovių supratimu“ — skaito prof. Pr. Dovydaitis.

11,30—12,30 val. Paskaita — „Modernioji kultūra ir katalikybė“ — skaito prof. K. Pakštas.

12,30—15 val. Pietūs ir apžiūrėjimas gamtos tyrimo stoties, miesto ir Karo muziejų.

15—15,30 val. Paskaita — „Katalikų visuomeniniai reikalai ir teisės visuomenėje“ — skaito dr. Pr. V. Raulinaitis.

16,30—18 vai. Paskaita — „Ateitininkų pateisinimas pokariniame Lietuvos gyvenime“ — skaito dr. J. Leimonas.

19,30—24 val. Šeimyniškas pasilinksminimas.

Sausio 5 dieną.

8— 9 val. Pamaldos.

9—10 val. Paskaita — „Katalikų solidarumas laiko dvasiai ir religinis indiferentizmas“ — skaito prof. A. Maliauskis.

10—11 val. Paskaita — „Kataliko moksleivio tipas ir jo sudarymas“ — skaito dr. K. Ruginis.

11—14,30 val. Pietūs ir apžiūrėjimas Radio stoties ir studijos ir Čiurlionies galerijos.

14,30—15,30 val. Paskaita — „Katalikų veikimo apžvalga“ — skaito J. E. vysk. M. Reinys.

15,30—17 val. Tolimesnis veikimas.

17—18,30 val. Uždarymas

19,30 val. Valst. Teatras.

Moksl. At-kų C. Valdyba.

Atsiųsta paminėti.

Kun. Pr. Vaitukaitis. **Kelionė po Europą ir įspūdžiai.** Chicago 1928 m. 187 p.

Jon. Navakas. **Lietuvai besikeliant.** Iš 1918-1919 m. užrašų ir atsiminimų. „Vairo“ b-vės leid. Kaunas. 1928 m. 122 p. Kaina 2,50 lt.

A. Diuma. **Grapas Montekristas.** VI tomas. „Vairo“ b-vės leid. Kaunas. 1928 m. 1239 — 1524 p. Kaina 5 lit.

Pagalba mirusiems. Marijonų Vienuolijos leid. Mariampolė. 1928 m. 96 p. Kaina 50 ct.

Sieninis kalendorius 1929 m. Šv. Kazimiero d-jos leid.

Kun. Vl. Butvila. **Katalikų Veikimo Centro darbas skyriuose.** Panevėžys. 32 p.

Redaktorius JUOZAS AMBRAZEVIČIUS.

Karo cenzūros leista.

1928 m. „Ateities“ turinys.

1. EILĖRAŠČIAI.

Salomeja Neris Prie kryžiaus 3, *** 225
Kl. Dulkė Svečias 4 p., Tėviškėlė 290
P. Kapsainis Kryžius 4 p., Dienojant 65 p., Aš nežinojau 161 p., Žiedams krintant 289 p., Iš anksto ryto 355, Du broliai 481
U. Tamošiūnaitė Likalaukių vaiduoklis 5
Alfonsas Keliuotis Baltos lelijos 66
K. Grigaitytė *** 66 p., *** 355 418
B. Brazdžionis Penkios saulės 226
Mažoji Sesulė Nakties žinyčioj 226
Azima Sielos aidai 322
Juozas Paukštelis Nakties burtai 353
Al. Didžpetris Apie gyvenimą 354, Į Kauną 391, Mano plaštakė 417
A. Kirtiklis Jaunystė 354, Tėviškė 417
M. Linkevičius Jaunystė 390, Man gaila 521
St. Tamulaitis Iš buvusių dienų 418
Homeras Apolono bausmė achajams. Vertė *Babrauskas* 419
J. Tininis *** 449
J. Gutauskas Vienatvėje 449
K. Inčiūra Apie gerąją dalią 482
V-t-s *** 521
St. Būdavas Saulėti garsai 481
Drungaitė Nakties svetys 482
Pr. N. Sugrįžtu 483

2. BELETRISTIKA.

V. J-nis Kūčių vakarą 7
Fidelijus Gerasis Jurgiukas 45
A. Vaičiulaitis Praloštas smuikas 67, Moterys anapus uolų 234, Judelio vargai 298, Be vietos žemėje 356, Paskaita apie artimo meilę, susibičiuliavimą ir kitas dorybes 420
Drugelis Pirmasis nusikaltimas 116
Gerutė Pušies pasaka 125
A. V. Medinė koja 126
„Mirgos“ Akimirga Stovyklon 127
P. Giniūnas Pirmoji širdies liga 162
Azima Sapnas *206*
K. Inčiūra Senukė Vasario soduos 227
Salomeja Neris 231
V. Senda Menininkas 232
Gr. Deledda Burtininkas 290, Avidėje 486
Lietuvaitė Baltosios rožės 290
Neužmirštuolė Baltieji žiedai 269, Praeities veidrodis 450
J. Docius Bokso čempijonas 391
Björnson Erelio gūžta 297
A. Daudet Žvaigždės 425
M. Svyriūtė 429
M. Lukšys Ragai 484
Assad-bey Kodėl moterys dažosi veidus 492
Eitutė Eglaičių pasaka 522

3. STRAIPSNIAI.

J. Jablonskis Mažmožis iš pirmųjų mano mokslo dienų 9
Al. Žirgulys Motiejus Gustaitis 21, Sudermanas..... 9
K. Berulis M. Gustaitis — jaunuomenės auklėtojas 23, Tautodailė 505
M. Gustaitis Titus Livius 28
V. Jas-tis Didieji gamtininkai ir Dievas 30
Dr. J. Leimonas Ateitininkų orientacijos linija ir taktika 34, At-kai kovoje dėl Lietuvos nepriklausomybės 82
A. V. Gyvenimas 39, Laimingiausias žmogaus amžius 112
Antakutis Mes šnekėjom 42 Laiškas iš mano klasės 204, Mano draugė 395
J. Keliuotis Charles Péguy..... 84
E. Turauskas Iš mūsų praeities 92, Tautybė ir krikščionybė 180
Dr. J. Urmanas Atsiminimai 98
S. Treigys Daugiau rūpinkimės savo kalbos dalyku 107
J. Bukota Lietuvių kalbos svarba mokslui 173
J. Matusas — Sedauskas Teodoras Dostojevskis 184
Prof. St. Šalkauskis Vienas iš giliausių mano įsitikinimų 171
Z. Kaušas Kelios pastabos dėl studijų 194
Vysk. M. Reinys Krikščionybė ir tautybė 239
Victor Hostachy Katalikų jaunimo judėjimas Prancūzijoj 243
P. Kirvelaitis Mūsų jauniausieji poetai 245
A. Tylenis Į akademišką laisvę 252
St. G. „Nuvainikuota Vaidilutė" Kaune 259
A. Tamošaitis At-kų muziejaus reikalu 264
Vl. Viliamas Darbo gairės 19, Rytų aukštaičiuose 265
Reinhold Ar krikščionybė yra pesimizmo religija 303
Prof. Pr. Dovydaitis Apie gamtotyros ir religijos santykius 306
Pr. Karuža Tolstojus 308, Moksl. at-kų konferencija 316, Tvarka pinigų reikaluos 438
Vl. Literskis Meno literatūros vakarai 313
S. Zweig Kaip Tolstojus praleisdavo dieną 322
Dr. Toth Smagu dirbti 326
S. Zareckas Organizacinis drausmingumas 370
J. Grušas M. Pečkauskaitės kūryba 372
K. Steponavičius Religinis liberalizmas..... 378
M. Pučkoriškis Evoliucijonizmas, selekcija ir darvinizmas 386
A. Petrauskaitė Šuberto muzika 430
J. Orenderaitis Svetimų kraštų augalai Lietuvoj 433
Kz. Iš lietuvių literatūros lenkų kalba 436
J. Matulionis V. Endziulaitis ateitininkų tarpe 439
J. B. Paukščių kelonės 439, Gyvulių žiemos miegas..... 519
Ernest Hello Indiferentiškumas 446
Algimantas Ateitinininkai ir mokslo pažangumas..... 496
Dr. A. Juška Fizinių jėgų vieningumas 501
J. Ambrazevičius Jurgis Steponaitis 507
J. Steponaitis Curriculum vitae..... 512
J. R. (sulietuvino) All right?..... 525
J. Misevičius (sulietuvino) Aukštų idealų galybė 454
Z. Ivinskis: Aisčių tautų likimas istorijoj 383
J. Matusas-Sedauskas Pirmųjų krikščionių dvasia..... 499

4. MŪSŲ MIRUSIEJI.

B. P. Murinas; V. Giedrys..... 111
J. R.; Alf. Blažys..... 110
J. Kuzmickis: Vl. Skrickus 111
Nuliūdęs B-kas: Al. Kazanavičius 196

J. A.: dijak. Sal. Dairutis 261
Iz. Blauzdžiūnaitė: Žukauskaitė 262
Ign. Kinderis: Klimaitis 319
leitn. N. Jakučiūnas 320
V. Stanynas: Jurgis Švermickas 448

5. APŽVALGA.

49, 128, 270, 329, 339, 458, 531.

6. MŪSŲ VEIKIMAS.

53, 140, 463, 537.

7. MŪSŲ GYVENIMAS.

56, 142, 217, 275, 339, 408.

8. KNYGA IR MENAS.

A. Vaičiulaitis: V. Hugo. Amžių legenda 208. *J. Ambrazevičius:* Vienuolis. Žingsniai ir žygiai 210. *S. Ttm.:* V. Kamantauskas. Trumpas lietuvių kalbos kirčio mokslas 213. *J. Žydrūnas:* Jaunųjų kūrybos žiedai 213. *S. Treigys:* V. Kamantauskas. Trumpas kalbos netaisyklingumų ir barbarizmų žodynėlis 281. *V.:* Lutterbeck. Die Todesfahrt des „St. Jakob" 285. *P. Karuža:* K. Inčiūra. Su jaunyste 344. *A. V.:* B. Prūsas. Našlaičio dalia 345. *A. V.:* Charakter des jungen Menschens 346. *St. Tautietis:* M. Meschler Dieviškasis Išganytojas 346. *P. K.:* A. Miškinis. Balta paukštė 348, Guerry. Katalikų Veikimo Kodeksas 347. *ABC:* A. Kirtiklis. Gegužės vakaras 411. *Vir.:* P. Tarulis. Mėlynos kelnės 42. *S. Treigys:* Rygiškių Jonas Linksniai ir prielinksniai 414. *Vir.:* J. Savickis. Ties aukštu sostu 468. *A. F. K.:* Vydūnas. Pasaulio gaisras 471. — M. Twain Tomo nuotykiai 473. *P. A. K.:* Šatrijos Ragana. Raštai V 473. *J. A.:* J. Grušas. Ponia Bertulienė 474. *P. K.:* J. Petrulis. „Aušros" poezija.

9. KITI DALYKAI.

S. Tr.: Keletas žodžių darbą pradedant 45, *V. R.:* Kitur ir pas mus 46, *Bučinskas:* Žiemos sportas 47. *B.:* Gimnastika atskiriems asmenims 48. Ateitininkai ir 10 metų Lietuvos neprikl. sukaktuvės 72. *V. Ražaitis:* Bendrieji lengv. atletikos pagrindai 134. *V. R.:* Disko metimas 137. *K. Steponaitytė:* 16 taktų plastiškas pratimas 138. Ateitininkų ceremonijalo statutas 197. Aukštosios ir specialiosios mokyklos 257. Įvairumai 327, 455. Iš kinų gyvenimo 528.

10. ILIUSTRACIJOS.

J. Jablonskis Marijampolės gimnazijoj 17, Prof. Jablonskis Rygiškių Jonas 17, M. Gustaitis 24, Ateitininkų organizaciniai kursai 33, Šv. Petro Bazilikos kopula 71, Capella Medici 71, Juozas Kumpis 81, Petras Saldukas 81, Kauno at-kų rajono kursai 99, a. a. A. Blažys, Škotijos Lietuvių Moksleivių Draugija 129, Ateitininkų rūmai 145, leint. Ar. Matulaitis 171, Mūsų jaunesniųjų draugų kursai Panevėžy 193, a. a. A. Kazanevičius 196, Ateitininkų ženklelis 216, 1927 m. Marijampolės at-kų rajono valdyba 217, Salomeja Neris — Bačinskaitė 231, Dr. V. Mykolaitis - Putinas 245, J. Dambrauskas 251, B. Dauguvietis 251, J. Grušas 259, a. a. M. Žukauskaitė 263, „Nuvainikuotos Vaidilutės" vaizdai 269, Mūsų žuvusieji už tėvynės laisvę 279, Dailininkas ir elgeta 291, Tolstojus 309, A. Januševičius 315, a. a. leitn. N. Jakučiūnas 320, Porta Pia 324, Šešupė 361, Marija Pečkauskaitė 373, Vokietijos karalių grabai 393, 1928 - 29 m. m. Moksl. At-kų Centro Valdyba 405, Betliejus 431, Šventosios vaizdas 441, Šventoji 461.

Visoms kuopų Valdyboms ir „Ateities“ platintojams.

Greitai baigiame šiuos 1928 metus. Skurdūs jie buvo „Ateičiai“. Daugiausia gal dėl to, kad, pasirodo, tiek platintojai, tiek kuopų Valdybos, kurių priežiūroje pastarieji buvo, ar del neišgalejimo ar del kitų kurių priežasčių daug kur laiku nevykdė pa,rasčiausių, tačiau b ū t i n i a u s i ų, Adm-jos reikalavimų ir nesistengė prašomu laiku atsilyginti. Iš kur gi tad Adm-jai paimti pinigų žurnalui leisti? Tiesa, šiuos metus baigiame, paviršutiniškai pažiūrėjus, tvarkingai, nes žurnalas per paskutinius mėnesius buvo leidžiamas, rodos, reguliariai, tačiau ne paslaptis, kad ir po šiai dienai „Ateitis“ tebestumia prieš akis kelis tukstančius litų skolos. To beveik nebūtų buvę, jeigu kuopos būtų laiku atsilyginusios, tačiau, štai, ir metams besibaigiant daugelis iš jų vis dar to nepadarė, o Adm-jos spyrimai ir prašymai atsilyginti tarytum būtų žirniai į sieną. Galimas daiktas, kad ateity, norėdami išvengti nuostolių, tokioms nerūpestingoms kuopoms visai nustosime siuntinėję „Ateitį“.

Tačiau vilties nenustojame, nes turime ir labai gražių savo platintojų darbo pavyzdžių, kurių dėka, gal būt tik ir pavyko š i a i p t a i p „Ateities“ gyvybės s ūlas palaikyti Norime tikėti, kad netolimi Naujieji Metai bus jaunųjų mūsų draugų pasiryžimo metai „Ateičiai“ leidimo sąlygas pagerinti. Mes laukiame, kad pasiųstieji prenumeratai rinkti lapai grįš netušti, o taip pat tikimės, kad kuopose naujais metais skaitytojų ne tiktai nemažės, o atvirkščiai — bent trečdaliu padaugės. Iš savo pusės raginame draugus ir prašome, kad padėtumėte įvykdyti Adm-jos užsimojimą būsimiesiems metams: 1000 prenumeratorių nemoksleivių, sumokančių po 15 lt. metinės pr-tos, turi būti „Ateities“ skaitytojų tarpe!

Besibaigiant metams, r e i k i a p a s i s t e n g t i g a l u t i n a i s u t v a r k y t i s a v o s ą s k a i t a s s u A d m - j a. Todel dar kartą norime priminti, kad su metų pabaiga reika išlyginti savo pinigines sąskaitas ir grąžinti Adm-jai 1928 m. atsiskaitymo lapai ir p-rių sąrašai, užvedant 1929 metams naujus ir, suvažiavus į mokyklas po Kalėdų atostogų, tuojau pranešti Adm-jai, k i e k k u r i a i k u o p a i e g z e m p l i o r i ų „A t e i t i e s“ s i u n t i n ė t i naujųjų metų I-mą pusmetį Adm-ja įspėja visus platintojus, kad iš kuopų „Ateitį“ atsiima tik pr-riai mok sleiviai, o p r - r i a i n e m o k s l e i v i a i t u r i b ū t i p a v e s t i A d - j o s ž i n i a i pranešant jų adresus ir pasiunčiant jų įmokėtuosius pinigus. Čia kuopos tik, patarpininkauja, užprenumeruodamos.

Džiaugsmingų Kalėdų Švenčių ir Naujųjų Metų!

Kaunas,
1928. XII. 10.

S. Zareckas,
Ateitininkų spaudos administratorius.

ATEITININKE!

Ar girdėjai, kad nuo Naujų Metų išeis naujas, Katalikų Veikimo Centro leidžiamas

„MŪSŲ LAIKRAŠTIS“

„MŪSŲ LAIKRAŠTIS“ bus **didžiausias, gražiausias, įdomiausias** ir **pigiausias Katalikų savaitraštis.**

Jame rašys įžymiausi Katalikų mokslininkai, jaunimo vadai, auklėtojai, visuomenininkai, advokatai. agronomai ir kit.

„MŪSŲ LAIKRAŠTIS“ bus įdomus ir ūkininkui, ir darbininkui, ir ir sodiečiui, ir miestiečiui, ir senam, ir jaunam, ir visiems visiems.

Vyriausias Redaktorius pris. advok. prof. Ant. TUMĖNAS

Kaina: metams **4 litai**, pusei metų 2 lit. Užsieny tris kart brangiau. atskiras Nr. 20 centų.

„Mūsų laikraštis“ Kaunas Laisvės Aleja Nr. 31.

VISI,

kam brangi Lietuvos katalikų ateitis,

skaito ir remia vienintelį katalikiškos besimokančios jaunuomenės — būsimųjų katalikiškos akcijos vadų — mėnesinį žurnalą

„ATEITĮ“.

„ATEITIS“ jau 18-ka metu yra jaunuomenei kilnių idealų įkvėpėja ir jos auklėtoja. Ji metai iš metų tobulėja, auga ir stiprėja, tačiau **visuomet** yra reikalinga kuo didžiausios visų paramos — ir prenumeratos ir aukų pavidalu.

1929 metais „ATEITIS“ su kiekvienu n-riu duos vieno lanko priedą

„Gamtos Draugas“,

rašys apie literatūros sroves, visuomenės santvarką ir pagrindus, kapitalą, jo įvairių srovių supratimą ir kooperaciją, nagrinės tautosaką ir tautodailę, kiekvienam n-ry duos po straipsnį religiniais klausimais, gvildens organizacinius klausimus, kiekvienam n-ry duos po žiupsnį jaunųjų kūrybos tr šiaipjau dailiosios literatūros, rašys apie at-kų vadų gyvenimą ir t. t. ir t. t.

Žodžiu **„ATEITIS“** bus įdomi visiems, nes joje rašo pradedant nuo jaunų moksleivių ir baigiant universiteto profesoriais.

Skubėkite užsisakyti „ATEITĮ“ 1929 metams!

Prenumeratos kaina:	met.	15	lt.; pusm.	8	lt.
moksleiviams:	„	8	„; „	4	„
Užsieny:	„	20	„; „	10	„
moksleiviams:	„	10	„; „	5	„

Adresas: **„ATEITIS“ Kaunas, Laisvės Alėja 3.**

Akc. „Spindulio“ B-vės spaustuvė